

Η δικαστική απόφαση για το Κληροδότημα Ριζάρη

Με την υπ' αριθμ. 994) 980 απόφαση του Έφετείου Αθηνών, το οποίο είχαν προσφύγει Ήπειρωτικές Ζαγοριστικές οργανώσεις και σωματεία, καθώς και τα τέσσερα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ριζαρείου Σχολής, που κατάγονται από το Ζαγόρι, και είχαν μειοψηφήσει όταν τα άλλα 5 μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου απέρριψαν το αίτημα τροποποίησης της Διαθήκης των Ριζάρηδων, για τη διάθεση ποσοστού 50ο) ο από τις προσόδους του για σκοπούς που να εξυπηρετούν την ανάπτυξη του Ζαγορίου, δικαιώθηκε κατά το μεγαλύτερο ποσοστό το αίτημα για την τροποποίηση της διαθήκης. Έτσι το Έφετείο απεφάσισε από το νέο προϋπολογισμό να διατίθεται ποσοστό 30ο) ο από τις προσόδους του Ριζαρείου κληροδοτήματος για τις οικονομικές, πνευματικές και πολιτιστικές ανάγκες του Ζαγορίου. Για το που θα διατίθενται αυτοί οι πρόσδοδοι αναφέρονται στην απόφαση του Έφετείου Αθηνών, που δημοσιεύουμε παρακάτω. Την απόφαση, θα την σχολιάσουμε ευρύτερα σε προσεχές φύλλο μας, αφού συγκεντρώσουμε και όσα άλλα ακόμη στοιχεία μας χρειάζονται για να την τεκμηριώσουμε καλλίτερα.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ

Διά ταύτα

Συνεκδικάζον κατ' αντιμωλίαν των διδίκων την υπό κρίσιν αίτησιν μετά των εν τῇ σκεπτικῇ παρεμβάσεων απορρίπτει τὰς κυρίας παρεμβάσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ σωματείου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐνωσις ἀποφοίτων τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, καθὼς καὶ τὴν πρόσθετον παρέμβασιν ὑπὲρ τῶν αἰτούντων τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ Γεωρ. Ριζάρη 1) Ἰω. Σαραλῆ, 2) Κων) ντίνου Παληοῦ, 3) Ἀγγέλου Κίτσου, 4) Ἐλευθ. Πανταζῆ ἀπορρίπτει ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ὑπὸ κρίσιν αἴτησιν ὡς πρὸς τὸ ζῶν τῶν αἰτούντων σωματείων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία».

Δεχόμενον ἐν μέρει τὴν κυρίαν παρέμβασιν τῆς Ρ.Ε.Σ. ἀπορρίπτει τὴν ὑπὸ κρίσιν αἴτησιν καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ αἰτούντα σωματεία, καθ' ὃ μέρος διὰ τῆς αἰτήσεως ταύτης διώκεται, ὅπως θεσπίσθῃ ὅτι ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου Γ. Ριζάρη δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἐν σχέσει πρὸς

τὴν ὑπὸ τούτου διὰ τῆς ἐν τῷ σκεπτικῷ διαθήκης συσταθεῖσαν καὶ λειτουργήσαν ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν.

Δέχεται κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν αἴτησιν ὡς πρὸς τὰ δύο πρῶτα τῶν αἰτούντων σωματείων ἐν μέρει.

Βεβαιοῦν δὲ ὅτι ἡ θέλησις τοῦ αὐτοῦ διαθέτου δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ καθ' ὁλοκλήριον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς διὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης καὶ τοῦ ἐν τῇ συστατικῇ κωδικέῳ συσταθείσας δύο ἐν Μονεδένδριφ Ζαγορίου Ἡπειροῦ Σχολὰς, ὡς ἐν τῇ σκεπτικῇ.

ἀποφαίνεται

ὅτι ποσοστὸν 30ο) ο ἐπὶ τῶν προσόδων τοῦ Ριζαρείου Κληροδοτήματος πρέπει ἀπὸ χρόνου τοῦ συμπίπτοντος πρὸς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀμέσως ἐπομένου μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης ἀποφάσεως προϋπολογισμοῦ ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἐν λόγῳ κληροδοτήματος καὶ ἐφεξῆς εἰς τὸ διηνεκές, νὰ διατίθεται χάριν τῶν κατωτέρω κοινοφελῶν σκοπῶν καὶ ὅτι ἡ διάθεσις αὕτη συνιστᾷ τὸν ἐπωφελέστερον τρόπον ἀξιοποίησης τῆς χάριν αὐτῶν διατιθεμένης ἐν λόγῳ περιουσίας.

ἦτοι

1) Διὰ τὴν ἱδρύσιν καὶ συντήρησιν εἰς Μονοδένδρι Ζαγορίου Ἡπειροῦ οἰκοτροφείου μαθητῶν δημοτικοῦ σχολείου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἱδρύσιν καὶ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν ἐπίσης εἰς Μονοδένδρι Ζαγορίου Ἡπειροῦ Κέντρου Χειροτεχνίας μετ' οἰκοτροφείου ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ δὴ Κέντρου Μαθητείας καὶ Κέντρου παραγωγῆς εἰδῶν τῆς παραδοσιακῆς Ἡπειρωτικῆς Λαϊκῆς Τέχνης.

2) Διὰ τὴν ἐπαρκῆ πρὸς εὐρυθμον λειτουργίαν καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῆς οικονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Λαμπριαδείου Βιοτεχνικῆς Σχολῆς Ἄνω - Πεδινῶν Ζαγορίου.

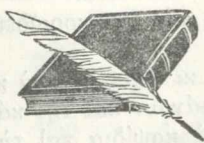
3) Διὰ τὴν ἐπιδότησιν μαθητῶν φοιτητῶν εἰς τὸ γυμνάσιον καὶ λύκειον Τραπεζοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐπιδότησιν τῶν ὑπηρετούντων εἰς αὐτὰ καθηγητῶν.

4) Διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν πολιτιστικῶν μνημείων τῆς περιοχῆς Ζαγορίου

καὶ

συμφηφίζει τὴν δικαστικὴν δαπάνην μεταξὺ τῶν διαδίκων ὡς πρὸς ἀπάσας τὰς διατάξεις τῆς παρούσης.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ Ζαγόρι, ἀπὸ πολὺ παλαιὰ χρόνια, ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πρὸ ἀξιόλογες καὶ σημαντικὲς οἰκιστικὲς ἐνότητες τοῦ ἡπειρωτικοῦ χώρου. Σήμερα, ἀν καὶ πολλὰ ἔχουν ἀλλοιωθῇ, ἐξακολουθεῖ νὰ μένει ἓνα ξεχωριστὸ παραδοσιακὸ κομμάτι γιὰ τὴν Ἡπειρο καὶ ὁλόκληρη τὴ χώρα, γιὰτὶ ἀποτελεῖ μιὰ πολὺτιμη ἱστορικὴ μνήμη καὶ διατηρεῖ ἀκόμα τὸ χαρακτηριστικὰ ἰδιόμορφο οἰκιστικὸ του περιεχόμενο, πὺ οἱ ἀπαρχὲς του ἀνάγονται σὲ χρονικὴ

περίοδο πὺ βρίσκεται πίσω ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας περισσότερα ἀπὸ χίλια χρόνια.

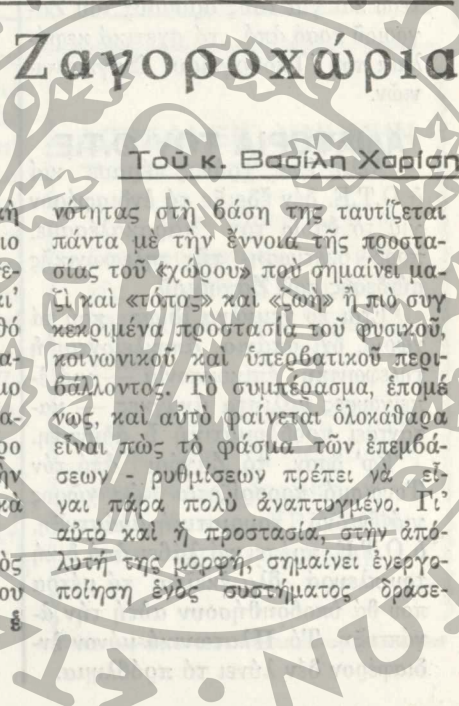
Ἔτσι μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ μὲ βεβαιότητα ὅτι τὸ Ζαγόρι εἶναι σήμερὰ μιὰ πολὺτιμη παρουσία τῆς προγονικῆς μας κληρονομιάς.

Στὶς μέρες μας τὸ Ζαγόρι, ὅπως καὶ τόσοκαὶ τόσο ἄλλοι παραδοσιακοὶ οἰκισμοὶ τῆς Χώρας, ἀκολουθώντας τὴ μοῖρα πὺ τὰ «σημεῖα τῶν καιρῶν» χάραξαν βρίσκεται στὸ δρόμο τῆς ἐγκατάλειψης, πὺ φέρνει τὴν ἐρημίωση καὶ τὴν ἐξαφάνιση. Γι' αὐτὸ, ἡ προστασία του

εἶναι ἀναμφίβολα μιὰ ἐπιτακτικὴ ἀναγκαιότητα, πὺ ὄχι μόνο δικαιολογεῖ ἀλλὰ καὶ ἐλιβάλλει κάθε θετικὴ πράξη, ὅποιος κλίμακας, κι' ἂν εἶναι. Καὶ αὐτὸ, γιὰτὶ ἡ ὀρθότρη καὶ ὀπωσδήποτε ἀποτελεσματικὴ ἐπέμβαση, δηλαδὴ ἡ ἐφαρμογὴ ἐνὸς ἀναπτυγμένου προγράμματος πὺ θὰ ἀρχίσει ἀπὸ τὴ χωροταξία καὶ θὰ ἔφτανε μέχρι τὴν πληροφόρηση, δὲν εἶναι πρακτικὰ δυνατόν νὰ γίνεῖ ἀμέσως.

Ἡ ἔννοια τῆς προστασίας ἐνὸς παραδοσιακοῦ οἰκιστικοῦ συνόλου ἐνὸς οἰκισμοῦ ἢ μιᾶς ευρύτερης ἐ

νότητας στὴ βάση τῆς ταυτίζεται πάντα μὲ τὴν ἔννοια τῆς προστασίας τοῦ «χώρου» πὺ σημαίνει μαζὶ καὶ «τόπος» καὶ «οἶκος» ἢ πὺ συγκρομμένα προστασία τοῦ φυσικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ὑπερβατικοῦ περιβάλλοντος. Τὸ συμπέρασμα, ἐπομένως, καὶ αὐτὸ φαίνεται ὁλοκάθαρα εἶναι πὺς τὸ φάσμα τῶν ἐπεμβάσεων - ρυθμίσεων πρέπει νὰ εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένο. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ προστασία, στὴν ἀπόλυτὴ τῆς μορφή, σημαίνει ἐνεργοποίηση ἐνὸς συστήματος δράσε-

σημειώματα

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

1. — 'Ορισμένα σημεία τῶν ἀσφαλτοστρωμένων δρόμων τοῦ Κεντρικοῦ Ζαγορίου ἔχουν ὑποστεί φθορές με ἀποτελεσμα τὰ αὐτοκίνητα νὰ παθαίνουν ζημιές.

Γνωρίζουμε διὰ τὴ Νομαρχία διαθεῖται τὴ σχετικὴ δαπάνη. Γιατί δὲν γίνεται ἐγκαιρὰ ἡ ἐπισκευή των, ἀπὸ τὸν ἐργολάβου; "Ὅσο μεγαλύνει ἡ φθορὰ τόσο μεγαλύτερη εἶναι καὶ ἡ ζημία.

2. — 'Επιανερχόμαστε. Γιατί δὲν ὑποχρεώνεται ὁ ἐργολάβος νὰ ἀσφαλτοστρώσει τὸ κομμάτι ποὺ δρόμου πρὶν ἀπὸ τοὺς κήπους ποὺ κατέστρεψε διὰν ἐκμεταλευνόντων τὸ λατομεῖο; Προηγούμενο σημειώμας δὲν εἶχε ἀποτελέσμα. 'Η Νομαρχία, στὴν ὁποία καταφεύγουμε πιστεύουμε διὰ θὰ δώσει λύση στὸ πρόβλημα.

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ

'Η καθαρότητα στὸ Ζαγόρι ἀποτελεῖ παραδοσιακὴ ἀρετὴ. Σπάνια θὰ βρεθοῦν στὸ Ζαγόρι σκουπίδια πεταγμένα ἐδῶ καὶ κεῖ.

'Ὡς τόσο χρειάζεται κάποια προσοχὴ στὴν ἐξέυρεση τῶν χώρων, διὸν θὰ ρίχνονται τὰ σκουπίδια.

Σὲ καμιά περίπτωση δὲν πρέπει αὐτὰ νὰ εἶναι στὴν εἴσοδο τῶν χωριῶν ἢ σὲ πολυσύχναστα μέρη. 'Αν ὑπάρξει περιττωσὶ ἀμέλειας ἄς βοηθήσει καὶ ἡ 'Αστυνομία.

ΟΔΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ

Στὸ Ζαγόρι οἱ δρόμοι περνοῦν σὲ πολλὰ μέρη ἀπὸ ἐπικίνδυνα σημεία ἢ ἀπότομες στροφές.

Στὰ μέρη αὐτὰ σήμανση δὲν ὑπάρχει ἢ εἶναι ἀνεπαρκής.

Οἱ ἐπισκέπται τῶν χωριῶν μας, ἰδίως οἱ ξένοι, διαμαρτύρονται γιὰ τὸν κίνδυνον ποὺ διατρέχουν. Τὰ μέρη σήμερὰ ἀτυχήματα δικαιολογοῦν τὴν ἀνησυχία.

'Επιβάλλεται νὰ διατεθεῖ τὸ ταχύτερον καὶ γιὰ τοὺς δρόμους τοῦ Ζαγοριοῦ ποσὸ ἀπὸ τὰ σχετικὰ κεφάλαια τοῦ 'Τπουργείου Συγκοινωνιών.

ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΤΟΥ Ο.Τ.Ε.

'Άλλος ἕνας χρόνος πέρασε καὶ ὁ Ο.Τ.Ε. δὲν ἔδειξε τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ὅποιο τὸν παρακαλέσαμε, πρὸς βελτίωση τῆς τηλεφωνικῆς σύνδεσης τοῦ Ζαγοριοῦ.

'Ἐτι τὸ χειμῶνα ἰδίως πού τὰ χωριά, ὅχι σπάνια, ἀποκοιλιούνται ἢ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία — γιὰ ἐπείγουσες μάλιστα ἀνάγκες — καταντῇ προβληματικὴ ἢ ἀδύνατη.

'Ἐρ' δσον τὸ Ζαγόρι ἀπὸ τὸν Τουρισμὸ προσορίζεται ὡς χῶρος γιὰ ἐντονὴ τουριστικὴ ἀνάπτυξη, ὁ Ο.Τ.Ε. πρέπει νὰ λάβει ἀπὸ δική του πλευρὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα ποὺ θὰ ὑποβοηθήσουν αὐτὴ τὴν ἀνάπτυξη. Τὸ Πλατωνικὸ μόνον ἐνδιαφέρον δὲν λύνει τὸ πρόβλημα.

Χριστουγεννιάτικο Ζαγορίσιο παρωμίδι.

Η ΚΑΛΩ ΚΑΙ Η ΜΑΡΩ

Μιά φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἦταν μιὰ χήρα μάνα, ποῦχε μιὰ θυγατέρα καὶ μία προγονή. Τὴν θυγατέρα τῆς τὴν ἔλεγαν Κάλω καὶ τὴν προγονή τῆς Μάρω. 'Η Κάλω ἦταν ἀσχημὴ, ξηλιάρη καὶ κακιὰ. 'Η Μάρω ἦταν ὁμορφὴ καὶ καλὴ καὶ τὴν ἀγαποῦσε ὁλος ὁ κόσμος. Ζήλευε ἡ μάνα, πού δὲν ἦταν ὁμορφότερη καὶ καλύτερη ἢ δικιά τῆς θυγατέρα κι' ἤθελε με κάθε τρόπο νὰ ξεκάνη τὴ Μάρω.

Σὰν ἦρθαν τὰ Δωδεκάμηνα, πού βγαίνουν τὰ κατσόδινα καὶ πειράζουν τὸν κόσμο, ἀποράσισε νὰ στείλῃ τὴ Μάρω στὸ μῦλο, τάχα γιὰ ν' ἀλέσῃ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν πάρουν τὰ καησιούρια. Φόρτωσαν τὸ καλαμπόκι - τὸ στάρι, τὶ ἔβλεπαν, στὸ μούλαρι καὶ τὴν ἔστειλε τὸ θρόνυ στὸ μῦλο.

'Ἐρτασε ἡ Μάρω στὸ μῦλο, νύχτωσε. Νά, καὶ τὰ καησιούρια, βγήκαν ἀπὸ τὶς τρύπες καὶ πῆγαν κοντὰ στὴ Μάρω, πού καρτεροῦσε νὰρ θῇ ἡ σειρά τῆς ν' ἀλέσῃ, κι' ἀρχισαν νὰ τὴν πειράζουν.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα γιὰ γαμπρό, Μάρω; τὴ ρωτᾷ ὁ πρῶτος.

— Σὲ παίρνω, ἀπαντᾷ ἡ Μάρω.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα, Μάρω; ρωτᾷ ὁ δεύτερος.

— Σὲ παίρνω, ἀπαντοῦσε πάλι ἡ Μάρω, νὰ περάσῃ ἡ ὥρα νῶρθη τὸ πρωί.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα, ὁ ἕνας, μὲ παίρνεις ἐμένα, ὁ ἄλλος, ρωτοῦσαν ὅλοι μετὰ τὴ σειρά.

— Σὲ παίρνω, ἀπαντοῦσε ὅλο ἀργὰ - ἀργὰ ἡ Μάρω.

— Μὲ παίρνεις καὶ μένα, Μάρω, ρωτοῦσε κι' ὁ μικρός.

— Σὲ παίρνω καὶ σέενα, τοῦλεγε κι' αὐτοῦν ἡ Μάρω.

— Τὶ θέλει ἡ νύφη, Μάρω; ρωτοῦσαν πάλι τὰ κατσόδινα.

— 'Η νύμφη θέλει φρουστάα νι, ἔκανε ἡ Μάρω. Μπρρ, τὰ καησιούρια νὰ πᾶν νὰ φέρονται τὸ φρουστάνι τῆς νύφης. Τῶρεφαν καὶ τῶδιναν στὴ Μάρω.

— Τὶ ἄλλο θέλει ἡ νύφη, Μάρω; ξαναρωτοῦσαν.

— 'Η νύμφη θέλει παπούου οντισα, ἀπαντοῦσε πάλι ἀργὰ ἡ Μάρω.

— Κακαίτικου, λάλησε ὁ πρῶτος πετεινός. 'Αρῆντα τὰ καησιούρια κι' ὁ μικρός ἀπὸ κοντὰ, νὰ φέρονται τὰ παπούτσια τῆς νύφης.

— Τὶ ἄλλο θέλει ἡ νύφη, Μάρω; ξαναρωτοῦσαν γοργὰ - γοργὰ, τώρα, τὰ κατσόδινα.

— 'Η νύμφη θέλει φακιόουλι.

Τρέχα πάλι αὐτὰ νὰ φέρονται τὸ φακιόλι τῆς Μάρως.

— Τὶ θέλει ἀκόμα ἡ νύφη, Μάρω;

— Κακαίτικου, ὁ δεύτερος, Κακαίτικου κι' ὁ τρίτος πετεινός. Παρατοῦν τὴ Μάρω καὶ τὰ προικιά τὰ κατσόδινα καὶ πᾶν νὰ

χρυφτοῦν γιατί κόντευε νὰ ξημερώσῃ.

Παίρνει ἡ Μάρω τ' ἄλεσμα, τὸ φορτώνει, βάνει καὶ τὰ προικιά καὶ μπαίνει κι' αὐτὴ καβάλλα στὰ μεσοσάμια καὶ σκεπάζεται μετὰ τὸ σόλι, νὰ μὴ φαίνεται. Ξεκινᾷ τὸ μούλαρι νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι. Τὰ καησιούρια κοιτάζαν ἀπὸ τὶς τρύπες νὰ δοῦν τὴ Μάρω, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔβλεπαν. Μόνον ὁ μικρός κατὰλαβε καὶ φώναξε:

— Γοιμάα, τσιμάα!:: Στὰ μεσοσάμια, στὰ μεσοσάμια.

'Ἐρτασε ἡ Μάρω στὸ σπίτι, κατεβαίνει ἀπὸ τὸ μούλαρι, ξεφορτώνει τὸ ἄλεσμα, παίρνει καὶ τὰ προικιά ἀπὸ τὰ κατσόδινα καὶ μπαίνει μέσα. Μόλις τὴ βλέπει ἡ μητέρα, ἀπομεινε.

Σὰν εἶδε καὶ τὰ προικιά, ζήλησε καὶ ἀπορασίσει τὸ ἄλλο θρόνυ στὴν Κάλω, στὸ μῦλο νὰ τῆς δώσουν κι' αὐτῆς φρουστάα καὶ παπούτσια τὰ κατσόδινα.

'Ἦρθε καὶ τ' ἄλλο θρόνυ, φορτώνει τὸ γέννημα στὸ μούλαρι καὶ στέλνει καὶ τὴν Κάλω στὸ μῦλο. Φτάνει ἡ Κάλω στὸ μῦλο νύχτα. Βγαίνουν τὰ κατσόδινα, πάνουν στὴν Κάλω πού καρτεροῦσε ἀράδα ν' ἀλέσῃ, κι' ἀρχισαν νὰ τὴν πειράζουν.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα γαμπρό, Κάλω, ρωτᾷ ὁ πρῶτος.

— "Ὅχι ἀπαντᾷ ἄγρια ἡ Κάλω.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα, Κάλω, ρωτᾷ κι' ὁ δεύτερος.

— Μπλλ, βγάξει τὴ γλώσσα ἡ Κάλω.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα Κάλω, τὴ ρωτοῦν ἕνας - ἕνας οἱ ἄλλοι.

— Μπλλ, τοὺς κοροϊδεύει ἡ Κάλω.

— Μὲ παίρνεις ἐμένα, Κάλω, ρωτᾷ κι' ὁ μικρός.

— Μπλλ, τὸν κοροϊδεύει κι' αὐτόν.

— Τὶ θέλει ἡ νύφη, Κάλω, ρωτοῦν πάλι τὰ κατσόδινα.

— Μπλλ, τὰ ματακοροϊδεύει ἡ Κάλω.

Σὰν εἶδαν κι' ἀπόειδαν τὰ καησιούρια, τὴν παίρνουν καὶ τὴν κάνουν λιανὰ - λιανὰ κοψίδια καὶ τὴ μαζεύουν μέσα στὸ σόλι. Φορτώνουν τ' ἄλεσμα στὸ μούλαρι, βάνουν καὶ τὸ τοῖδι μετὰ τὰ κοψίδια στὰ μεσοσάμια καὶ τὸ χτυπᾶν νὰ πάη σπίτι.

Φτάνει τὸ μούλαρι στὸ σπίτι καὶ στέκεται μπροστὰ στὴν πόρτα. Τὸ βλέπουν οἱ γειτόνοι καὶ φωνάζουν τὴ μάνα. Κατεβαίνει χαρούμενη ἡ μάνα, νὰ ἰδῇ τὴ τῆς ἔδωκαν τὰ καησιούρια τῆς Κάλως.

Μά, πού ἡ Κάλω, Κοιτάει ἀπὸ δῶ κοιτάει ἀπὸ κεῖ, φωνάζει. Πουθενά, ἡ Κάλω. Κάνει νὰ ξεφορτώσῃ τὸ μούλαρι, πέφτουν τὰ κομμάτια τῆς καὶ μὲνης τῆς Κάλως.

'Ἐτσι τὴν ἔπαθε ἡ κακιὰ ἡ μη-

Βιβλία Ζαγορίσιων

Λάβαμε ἀπὸ τὸν κ. 'Ιωάννη Α. Συνὸ τὸ νέο βιβλίο τοῦ ΗΜΠΟΤΑ ΤΣΗ (τώρα ΕΛΑΤΗ) ποὺ σὲ 196 σελίδες τοῦ ἀναφέρεται, στὴν ἱστορία, στὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς τοπωνυμίας κ. ἄ. τοῦ χωριοῦ του. Σὲ προσεγγίς φύλλο μας θὰ ἀσχοληθοῦμε εὐρύτερα.

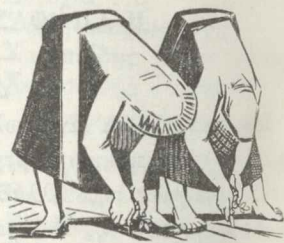
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στὶς 14 'Ιανουαρίου κότερε ἡ βασιλοπαιττα τοῦ Συνδέσμου (ἀναπόκριση στὴ σελ. 7 (ΠΟΛΥΤΥΧΟ)).

Δύο προκλήσεις γιὰ Γενική Συνέλευση γιὰ τὴν ἐγγραφή ἀπολογισμοῦ καὶ προϋπολογισμοῦ δὲν πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ ἑλληνική ἀποτυχία.

Ἀποφασίσθηκε νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ προσπάθεια στὸ τέλος Μαρτίου μαζί με τὶς ἐκλογές τοῦ Δ. Συμβουλίου.

Τὸ Σάββατο 9 τρέχ. δόθηκε στὰ «ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ» ὁ ἐτήσιος χορὸς τοῦ Συνδέσμου πού σημείωσε καὶ φέτος μεγάλη ἐπιτυχία ἀπὸ ἀσπλη συμμετοχῆς κοινῶ καὶ οἰκονομικῆς καὶ γιὰ τὴν ἀρτία ἐμφάνισή τῆς ἐκδηλώσεως.

ΟΡΘΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

'Ο συμπατριώτης μας ταξίαρχος ἔ. ἄ. κ. Βασ. Δασκαλόπουλος με ἐπιστολὴ του ἀπευθυνόμενῃ πρὸς τοὺς διπλωμάτες, τοὺς πολιτικούς καὶ τὸν 'Ελληνικὸν τύπον, διαμαρτύρεται διότι σὲς ἐπίσημες συναντήσεις γιὰ τὴ λύση τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος μεταχειρίζονται τὴν λέξη «ΒΑΡΟΣΙΑ» ἀναφερόμενη σὲ προάσκειο τῆς 'Αμμοχώστου, λέξη ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν λέξη. «VAROS» — προσότιον τὸ ὁρθὸν εἶναι νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ λέξη 'Αμμοχώστος, ἢ ἔστω προάσιον τῆς 'Αμμοχώστου.

'Επειδὴ ἔτσι ἐνισχύεται ἡ θέση τῶν Τούρκων ζητεῖ μεγαλύτερη προσοχή, καὶ προπαντὸς νὰ σταθίσει ἡ ἐπανάληψη τοῦ λάθους. 'Ενα ἄλλο σφάλμα ποὺ ἐπισημαίνεται εἶναι διὰ οἱ Πομάκοι τῆς Θράκης, γέννημα καὶ θρόμα 'Ελληνες, ἔχουν δασκάλους Τούρκους, ἐνὶ ὅπερ νὰ ἔχουν 'Ελληνες, ἀπὸ τὴν νύκτον στὴν 'Ελληνικὴ φυλὴ ἔστω καὶ ἂν πιστεύουν στὸν Μωαμεθανισμό.

τριὰ κι' ἡ θυγατέρα τῆς, πού βασιάζαν κι' ἤθελαν τὸ καλὸ τῆς Μάρως, τῆς ὁρφανῆς.

Γιὰ τὴν καταγραφή ΒΤΡΩΝ ΒΑΡΩΖΚΑΣ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΥΡΙΟΛΟΓΙΑ (τῆς ψάθας)

Μὲ γέλασαν τὰ πουλιὰ τῆς ἀνοιξῆς τ' ἀϊδόνια με γέλασαν κι' μοῦπανε ὁ χάρος δὲ με παίρνει. Βάνω φιάνω τὰ σπῖτια μου τὰ μαρμαροχτισμένα, βάνω σὲς πόρτες μάλαμα στὰ παραθύρια ἀσῆμι καὶ τὴ βαριά βῆσπορτα με χάλκουμα δεμένη. Στὸ παραθύρι κάθουμαι τοὺς τόπους ἀγγαντεύω, βλέπω στὴ ρούγα νάρχεται ὁ χάρος καθαλάρης, με' τ' ἄλογό του παίζοντας κι' τὸ σπαθὶ στὸ χέρι. Σέρνει τοὺς νιὸς ἀπ' τὰ μαλλιά τοὺς γέρους ἀπ' τὰ γένια φέρνει κι' τὰ μικρὰ παιδιὰ στὶ σέλλα φορτωμένα. Τὰ μάτια μου δακρύσανε καὶ ἡ καρδιά μου τρέμει. — Τούτη τὴ μέρᾳ ζήσαμε τὴν ἄλλη ποῖος τὸ ξέρει. — Γιὰ ζισὺμ γιὰ πιθαίνουμε γιὰ σ' ἄλλον τόπο πάμε.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ (Μυριολόγι)

(λέγεται πρὶν ἀρχίσει γλέντι σὲ σπῖτι πού χάθηκε νιὸς καὶ παλληκάρι)

"Αχ! ν' ὕψες ὅτῃ καὶ πλάγιασα ψηλά σ' ἕνα λιθάρι. "Αχ! ψηλά, γιέ μου, σ' ἕνα λιθάρι. "Αχ! κι' ἐκεῖ ἦταν μνημὸν κλέπτικο θαμμένο παλληκάρι, ἄχ θαμμένο παλληκάρι. Δὲν τούδα, γιέ μου, κι' τοῦ πάτησα ἀπάνω στοῦ κιφάλι, ἄχ γιέ μου ἀπάνω στὸ κεφάλι. Κι' ἀκούστηκε φωνὴ βαθὰ κάτω ἀπ' τὸ λιθάρι — Ποῖος εἶν' αὐτὸς πού με πατεῖ ἀπάνω στὸ κεφάλι; — "Αν εἶναι νιὸς ἄς χαίρεται κι' νὰ ἄς καμαρώνει. "Αν εἶναι κάνας γέροντας χαλάλι νὰ τοῦ γένει.

(Μυριολόγι) **Η ΜΑΡΤΙΟΛΑ** (λέγεται σὲ σπῖτι πού χάθηκε νεῖα)

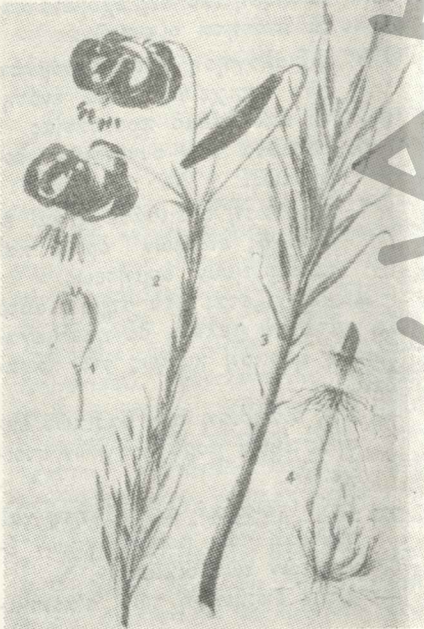
Σήκω Μαργιόλαμ ἀπ' τὴ γῆ κι' ἀπὸ τὸ μαῦρο χῶμα Μαργιόλαμ κι' ἀπὸ τὸ μαῦρο χῶμα "Αχ μετὰ τὸ πόδαρι ἡ μαύρημ νὰ σκουθῶ κι' χέρια νὰ κομπήσω Μαργιώ - Μαργιόλα μου "Αχ κάνε τὰ χέ - τὰ χέρια σου τσαπιά τις ἀπαλάμες φτιάρα Μαριώ - Μαργιόλα μου ρίξε τὸ χῶμα ἀπὸ μεριὰ τὴν πέτρα ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν πέτρα ἀπὸ τὴν ἄλλη Μαριώ - Μαργιόλα μου "Αχ γιὰ σήκω ντίσου κι' ἄλλαξε κι' ὅλε τὴν ἄρμάτα κι' ὅλε τὴν ἄρμάτα Μαριώ - Μαργιόλα μου νὰ λάμψῃ πάλι ὁ νοντὰς τὸ πέρα Σανισίνι

συλλέκτης

Τὸ Ζαγόρι
καὶ τὰ
φυτὰ του

'Αγαπητοὶ φίλοι

Διάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ φίλου κ. Κ. Λαζαρίδη σχετικὰ μετὰ τὸν κόκκινον κρίνον τῶν βουνῶν μας, τὸ **LILIUM CHALCEDONICUM** Συμφωνῶ καὶ γὼ μαζί του διὰ τὸ εἶδος ὑπάρχει καὶ στὸ Ζαγόρι. Πέρσο τὸ Πάσχα, βρήκα ἕνα φυτὸ στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ δίπλα στοὺς Κήπους. "Ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ του ἦταν ὅπως τὸ **LILI-**

τὸ πέρα σανισίνι Μαργιώ - Μαργιόλα μου

Μελωδία καθιστικὴ «**Η ΚΑΝΑΡΓΙΑ**» (= τὸ θηλυκὸ καναρίνι)

"Απὸ τὰ γλαρὰ σου μάτια τρέχ' ἀθάνατο νερό καὶ σοὺ ζήτηξα λιγάνι καὶ δὲ μούδωκες νὰ πιῶ (δὶς) Ζήσε ἐσὺ κι' γὼ ἄς πιθάνω τὴν θέλω τὴ ζωή; Τὶ τὴν θέλω τέτοια ἀγάπη νὰ κομᾷται μοναχὴ (δὶς) Κίνησα νὰ ρθῶ τὸ θράδι μ' ἔπιασε φυλὴ βροχὴ Τὸ Θεὸ παρακαλοῦσα γιὰ νὰ σ' εὖρω μοναχὴ (δὶς) "Ἄς ἐρχόσουν κι' ἄς βρεχόσουν κι' ἄς γινόσουν παπὶ Εἶχα ρούχα νὰ σ' ἀλλάξω πάπλωμα νὰ σκεπαστεῖς καὶ κορμὶ γιὰ νὰ ἀγκαλιάσεις ὡς πού νὰ τὸ βαρεθεῖς (δὶς) Τῆς Τριανταφυλλιάς τὰ φύλλα θὰ τὰ κάνω φορεσιὰ νὰ τὰ βάλω νὰ περάσω νάσου κάψω τὴν καρδιά (δὶς) "Απὸ τὰ μαντέμια πέφτω, πέφτω γιὰ νὰ σκοτωθῶ Κι' ἡ ἀγάπη μου φωνάζει πιάστε τον γιὰ τὸν Θεὸ (δὶς) Βρύση μου μαλαματένια πῶς φαστὰς κρύο νερό; "Ἐτσ' βαστῶ τι' ἐγὼ ὁ καὶ μὲνης τῆς ἀγάπης τὸν καὶ μὲ (δὶς) Καναρίνι μου σπαθᾷτο ἔλα στὸ κρεβάτι μου νὰ σὲ δῶ νὰ σὲ χορτάσω νὰ σοὺ πῶ τὰ πάθη μου (δὶς).

ΠΕΣ ΜΟΥ ΚΟΡΗ ΠΟΥ ΚΟΙΜΑΣΑΙ; (χορὸς πηδηχτός)

Πες μου κόρη πού κοιμάσαι Κι' ἀπὸ μένα μὴ φοβάσαι. Δὲ σοὺ λέω πού κοιμοῦμαι εἶμαι κόρη καὶ φοβοῦμαι. Ξέρω ἐγὼ πού τάχεις ὅλα ἔχεις στὸν ὀντὰ καρδιά Κι' στὰ πέρα παραθύρια ὅλο ποῦτρες κι' φτιασιδιά.

Στοὺ παπὰ τὰ παραθύρια κάθονται δυὸ μαῦρα φρύδια νάτῃ ἐγὼ τὰ μαῦρα φρύδια κι' ὁ παπᾶς τὰ παραθύρια Στοὺ παπὰ τὰ μπαλκονάκια κάθονται δυὸ κοριτσάκια νάτῃ ἐγὼ τὰ κοριτσάκια κι' ὁ παπᾶς τὰ μπαλκονάκια

Ο ΑΤΖΑΜΗΣ (Χορὸς τρία κι' ἕνα)

Εἶμαι ἀτζαμὴς στὸ φύλημα κι' ἀκούρος στὴν ἀγάπη Ποτὲ μου δὲν ἐφίλησα κοπέλα ἀναμένη, καὶ παντρεμένη παχουλὴ καὶ χήρα πονεμένη. Μὲ κάλεσε μιὰ ἀρχόντισσα νὰ πάω γὰ με φιλέψῃ, μου δίνει δυνατό κρασί κι' αὐγὰ τερνισμένα, μου στρώνει μαλακὸ σελτέ συντόνια μεταξένια. Κι' ὁ θάρρος καὶ ἐξάλωσα μέσα στὰ δυὸ τῆς χέρια, Κι' ἡ ὥρα τοῦ Μᾶν τις δροσιές τ' Ἀπρίλη τὰ λουλούδια.

UM CHALCEDONICUM, μόνον ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμα ἀνθίσει γιὰ νὰ ἰδοῦμε καὶ τὸ λουλούδι του. Μιὰ ἔρευνα κατὰ μήκος τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ποταμοῦ τὸν ἐρχόμενον 'Ιούλιο, θὰ ξεκαθαρίσει ὁριστικὰ τὸ ζήτημα, πότε καὶ ἀπὸ ποῦ πρὸς ποῦ εἶδος, τὸ καλλιεργεῖται ἀπὸ κῆπον τῆς ἡ 'Ολυμπία Πατὰ πού μένει στὸ Σκαμνέλι. Μοῦ εἶπε περὶ τῆς τῆς ἔφερε ὁ ἀδελφός της ἀπὸ βουνὸ τῆς Λαϊστας. Συμπεράσμα: Τὸ **LILIUM CHALCEDONICUM** ποὺ πρῶτα ξέραμε διὰ φητρώει μέχρι τὴ Βάλια Κάρδα ἀπλώνεται ἀκόμα πρὸς δυτικὰ (βουνὸ τῆς Λαϊστας καὶ τὸ ποταμὸ τῶν Κήπων), καὶ σὲ τμήμα τοῦ Ζαγοριοῦ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΦΗΚΑΣ

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

— 'Ο κ. Κίμων Α. Κυριαξὴς προσέφερε στὴ μνήμην τῆς **ΟΑΤΜΗΙΑΔΟΣ Β. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ** δροσμέες χιλίες.

— 'Ο κ. Στέφανος Στεφανίδης ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ μᾶς ἔστειλε δροσμέες χιλίες στὴ μνήμην τοῦ **ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ**.

Ζαγοροχώρια

● ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΔΗ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

ον - έπεμβάσεων που πρέπει να αρχίζουν από το φυσικό χώρο, το δομημένο περιβάλλον και να φτάνουν μέχρι το κέντημα και το τραγούδι... Φτάνουμε όμως έτσι σε μια άλλη παραδοχή, ότι δηλαδή προστασία, στην άκρεια της μορφής, σημαίνει στατικοποίηση των μορφών έκφρασης ενός «χώρου» σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, δηλαδή, και των στατικών του στοιχείων - «τόπος» - και των δυναμικών του στοιχείων - «ζωή».

Επειδή μια τέτοια παραδοχή, που απαιτεί τη στατικοποίηση και των δυναμικών στοιχείων, είναι οπωσδήποτε αδύνατη και απαράδεκτη, αλλά και επειδή η προστασία σε κάποιες διαστάσεις είναι αναμφίβολα αναγκαία, σαν τελικό συμπέρασμα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όταν λέμε προστασία πρέπει να εννοούμε την απόλυτη ή μερική στατικοποίηση εκείνων μόνον των στοιχείων και μορφών που δεν παρεμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της «ζωής».

Για το συμπέρασμα αυτό και ειδικότερα σε ό,τι αφορά στο «πρόγραμμα» ή στην «αναγέννηση» των παραδοσιακών μορφών των κατασκευών των παραδοσιακών οικισμών, πολλοί διατυπώνουν ακόμα επιφυλάξεις και σημειώνουν φοβερές κινδύνους, όπως η δημιουργία «σκηνηκών» ή δυσχερειών στο νέο τρόπο ζωής ή ακόμα η παρεμβολή δεσμεύσεων στο δημιουργικό έργο των αρχιτεκτόνων κ.ά.

Μέσα από αυτές τις δύο παραπάνω θέσεις, που ουσιαστικά προσδιορίζουν τον βαθμό ευαισθησίας του προβλήματος - της πρώτης για την αναγκαιότητα επεμβάσεων με ένα έκτεταμένο σύστημα δράσεων που πρακτικά είναι αδύνατες, αφού λείπει η οικονομική ευχέρεια, το επιστημονικό δυναμικό, το κατάλληλο νομικό πλαίσιο κ.λ.π., και της δεύτερης με τους φόβους δημιουργίας «σκηνηκών», που άμφισβητεί στη βάση της τη σκοπιμότητα της προστασίας - είναι θέματα που πηγάζουν από τις κύριες αιτίες που να γίνουν στον τόπο μας πολύ λιγότερα απ' όσα μπορούσαν να γίνουν.

Η μελέτη που ακολουθεί, περνώντας μέσα απ' αυτή την προβληματική του θέματος, στάθηκε στις εξής τελικές αρχές - παραδοχές:

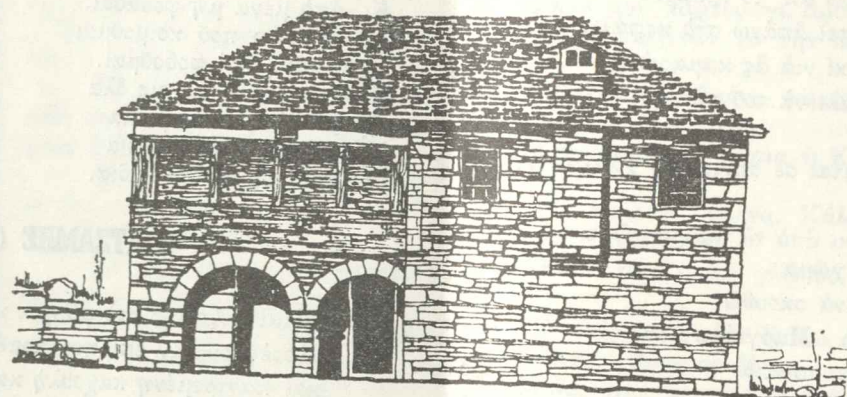
1. Η προστασία των παραδοσιακών μας οικισμών είναι μια αναμφισβήτητη υπαρκτική αναγκαιότητα, γιατί με αυτή μπορούμε να διατηρούμε ζωντανές τις διαστάσεις του χρόνου που πέρασε και να εξασφαλίζουμε την αίσθηση της διάρκειας. Ακόμη να διαμορφώνουμε τις προϋποθέσεις στο σώμα της πραγματικότητας, ώστε

να προστίθενται αφορμές για αναμνήσεις, ενόραση και σύμβολα που δεν υπάρχουν και που «πλουτίζουν» την υπαρκτή μας με ξεχωριστές και απαραίτητες σημασίες.

2. Η προστασία του φυσικού και δομημένου παραδοσιακού περιβάλλοντος είναι προϋπόθεση για την ευτυχία μας. Γιατί και τα δύο, το πρώτο σαν βασική συνθήκη ζωής και το δεύτερο σαν έκφραση προγονικής σοφίας του τόπου, είναι κύριες παράμετρος στη συνάρτηση που εκφράζει ένα «Νέο της ευτυχίας ξεχωριστά για κάθε τόπο», όπως λέει ο Κολοκοτρώνης ή τον «Θείο Λόγο», όπως λέει ο Δημόκριτος ή τον «Θείο Νόμο», όπως λέει ο Αριστοτέλης...

3. Μια και το κάθε τι χάνεται, χωρίς να μάς δίνονται άλλα περιθώρια χρόνου, είναι ανάγκη να επεμβαίνουμε έστω και με όσες θετικές ρυθμίσεις είναι σήμερα πρακτικά δυνατό.

Τα αίτια που προκαλούν την καταστροφή του Ζαγοριού δεν είναι διαφορετικά από τα αίτια που καταστρέφουν τους άλλους παραδοσιακούς οικισμούς της Χώρας, με μια σημαντική εξαίρεση, ότι δηλαδή οι κάτοικοι του δεν ντρέπονται

για τα παλαιά, θάμπωμένοι από τα «μοντέρνα» και δεν επιδιώκουν την αλόγιστη εκμετάλλευσή της γης - οικόπεδο. Έτσι οι κύριες αιτίες που απομένουν είναι ή εγκατάλειψη, ή οικονομική αδυναμία για συντήρηση και οι υποδείξεις και μελέτες για «έκτακτο» και «αξιοποίηση».

Οι δύο πρώτες απ' αυτές τις κύριες αιτίες αναφέρονται στο χώρο της περιφερειακής χωροταξικής ρυθμίσεως, δηλαδή αποτελούν αντικείμενο ρυθμίσεως μιας γενικότερης πολιτικής και ενός περιφερειακού προγράμματος ανάπτυξης. Η τελευταία που έχει σαν αντικείμενο τη δόμηση με αμυβίβαστες μορφές και ολικά, αφορά σε ρυθμίσεις πολεοδομικού επιπέδου. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ιδιαίτερα στο σημείο αυτό ότι η ευαισθησία της ανεπανόληπτης αισθητικής ενότητας των χωριών του Ζαγοριού κινδυνεύει σήμερα άμεσα από την τελευταία αίτια περισσότερο. Αρχεί π.χ. και μόνο η κατασκευή μιας στέγης με

κόκκινο κεραμίδι, μέσα σ' ένα χωριό του κεντρικού Ζαγοριού, για να καταστραφεί ή χρωματική κλίμακα και ενότητα του συνόλου που αποτελεί μια από τις κύριες αισθητικές συγκινήσεις. Αυτή, λοιπόν, ή αίτια καταστροφής, ή α-συμβίβαστη δόμηση, μπορεί να προληφθεί με τον καθορισμό ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης και αυτό είναι βασικά το αντικείμενο και ο σκοπός της μελέτης.

Πιστεύεται ότι οι ειδικοί όροι δόμησης, μαζί με τις παράλληλες διαδικασίες που ισχύουν, όπως ο έλεγχος των μελετών των έργων και καταγραφών από την «Επιτροπή Ένασκήσεως Αρχιτεκτονικού Έλέγχου» και η αστυνόμευση με τις πολεοδομικές διαδικασίες που αφορούν στις αυθαίρετες κατασκευές, μπορούν τελικά να διαμορφώσουν ένα ικανοποιητικό πρώτο σχήμα προστασίας.

Με βάση τα παραπάνω διαμορφώθηκε ή εξής μεθοδολογία, που τήν ακολουθήσει ή παρούσα μελέτη:

1. Γενική θεώρηση του χωροταξικού προβλήματος.
2. Ειδική θεώρηση των πολεοδομικών δεδομένων των οικισμών.

Γι' αυτό, αν στόχος της μελέτης αυτής είναι να προσφέρει θετικό έργο στην προστασία του Ζαγοριού, εχρή της είναι οι αρχές και ή μεθοδολογία της να γίνουν άφορη και άπαρη για τη δραστηριοποίηση όλων εκείνων που ζουν από κοντά τους παραδοσιακούς οικισμούς της χώρας μας και είναι όσοι κι αν δεν το συνειδητοποιούν, οι ειδικότεροι γι' αυτό και οι πιο υπεύθυνοι.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Το Ζαγόρι (ή τα Ζαγόρια ή τα Ζαγοροχώρια) της Ήπειρου, που πολύ από 1.000 χρόνια πριν από την εποχή μας, αποτελούν μια οικιστική περιφέρεια, μέσα στην καρδιά της όροσειρας της Πίνδου, στα όρια της πόλεως των Ιωνών.

Στο χώρο αυτό δεν έχουν βρεθεί πάρα πολλά λείψανα από αρχαιότητες, αν και υπάρχουν σε περιορισμένη κλίμακα δείγματα απ' όλες τις εποχές. Υποστηρίζεται ότι ή περιοχή του Ζαγοριού είναι αυτή που κατείχαν οι Τυμπαίοι και οι Παρωαίοι, πολύ πριν από τον 4ο π.χ. αιώνα.

Την παλαιότερη μαρτυρία για την ύπαρξη του Ζαγοριού τη βρίσκουμε στο Χρυσόβουλλο του Δεσπότη Συμεών του 1352, όπου αναφέρονται τα χωριά του Παπύγ-κων.

κων θωρών που επιβάλλει ή δόμηση με τους παραδοσιακούς τρόπους και υλικά και τα ό-ποια βάρος αποτελούν βασικές σημασίες παράγοντες στην ε-φαρμογή.

— Στη συλλογή στοιχείων πληροφόρησης.

Με το σύνολο των φωτογραφιών καταβλήθηκε προσπάθεια να δοθούν στοιχεία των λεπτομερειών των συνόλων και του φυσικού περιβάλλοντος. Με τα σχέδια επιδιώχθηκε να αποδοθούν τα ποικίλα χαρακτηριστικά του ύψους των διαφόρων οικιστικών συνόλων ή τη-μάτων και ειδικότερα ή αρχή στη συμπεριφορά των υλικών δο-μήσεως και των έργων των κατα-σκευών στην καθολική έκφραση του δομημένου χώρου.

Έχοντας τη δεδαιδύμενη ή αυτογνωσία σε κάθε λαό είναι μια παραδοσιακή ανάγκη και ότι τα παραδοσιακά μας οικιστικά σύν-ολα, που μπορούν, ως παρακατα-θήκες της ιστορικής μνήμης, να μάς δώσουν αυτή την αυτογνωσία, χέ-νονται, πρέπει να παραδειχτούν, πώς χρόνος για λόγια και θεωρη-τικές αναζητήσεις δεν υπάρχει πλέον και πώς μόνη διεξόδος μέ-νει ή δράση μέσα από μια καθολι-κή συμμετοχή για την προστασία τους. Η δράση απ' όλους τους αρ-μοδίους και το λαό, μέσα σ' ένα κλίμα καθολικής συμμετοχής, εί-ναι καθήκον έθνικ.

Γι' αυτό, αν στόχος της μελέτης αυτής είναι να προσφέρει θετικό έργο στην προστασία του Ζαγοριού, εχρή της είναι οι αρχές και ή μεθοδολογία της να γίνουν άφορη και άπαρη για τη δραστηριοποίηση όλων εκείνων που ζουν από κοντά τους παραδοσιακούς οικισμούς της χώρας μας και είναι όσοι κι αν δεν το συνειδητοποιούν, οι ειδικότεροι γι' αυτό και οι πιο υπεύθυνοι.

Ένα όνειρό μου πού αλήθεψε

Με την κήρυξη του Βαλκανικού Πολέμου του Οκτώβρη του 1912, ο Καπετάν Καραγιώργος από το Φλαμπουράρι του Ζαγοριού επι-χείρησε διαστικά την άστοχη και θαθερή για τον τόπο ενέργεια

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

να χτυπήσει την Τούρκικη φρου-ρά, που ήταν στο Τσεπέλοδο. Η φρουρά αυτή από λίγους στρατι-ώτες ήταν κι άλλοι μερικοί Τούρ-κοι, που αποτελούσαν τις Τούρκι-κες αρχές στο Ζαγόρι. Αυτοί κα-τέβηκαν στα Γιάννινα. Η Διοίκη-ση όμως των Γιαννίνων τότε πή-ρε σοβαρά μέτρα για την εξασφα-λισή των νότων της από τα βόρεια μέρη, δηλ. από το Ζαγόρι. Έγκα-τάστησε ένα τάγμα Τούρκικου στρατού σ' αυτό με σκοπό να ξε-καθαρίσει την περιοχή από τους άναρτες, αλλά και να μείνει μό-νος σ' αυτό για να ελέγχει την κατάσταση. Έξυπακούεται πώς οι άντρες τραβήχτηκαν βορειώ-τερα προς τη Λάϊστα. Αντιστά-θηκαν αυτοί λιγάκι σε μερικά μέ-ρη με αποτέλεσμα να κάψουν οι Τούρκοι ολοκληρωτικά το Φλα-μπουράρι και το Σκαμνέλι, το μι-σό το Λιασκοβέτσι, κάμποσα σπί-τια από το Τσεπέλοδο και να σκο-τώσουν και κάμποσους Ζαγορίσι-ους. Σε μια συμπλοκή που είχαν οι Τούρκοι με τους άντρες στις αρχές Νοέμβρη 1912 απ' έξω από το Σκαμνέλι στη θέση «Κρανιές», σκοτώθηκαν και μερικοί άντρες, ανάμεσα στους οποίους ήταν κι ο Κουκουλιώτης Μητρος Χρ. Τζό-ρας.

Το τμήμα του Τούρκικου στρα-τού που εγκαταστάθηκε στο Κε-ντρικό Ζαγόρι με διοικητή τον πε-ρίονομο Σαντήκ, είχε έδρα τη Μπάγια. Τμήματά του δέ είχαν ε-γκατασταθεί στις Νεγάδες, Σω-ποτσέλι, Κουκούλι και σαν προχω-ρημένο τμήμα, στο Τσεπέλοδο. Το τμήμα του Τούρκικου στρα-τού που ήταν στο Κουκούλι, είχε επιβάλει για στρατιωνισμό τους στο χωριό μας δυο σπία: του Κωστάκη Κόκκορου, που τό έχει σήμερα ή οικογένεια Περ. Μακρή και του Γέρου Νούλη που σήμερα άνηκε στην οικογένεια Σπύρου Ντάτσικα. Οι Τούρκοι έκαταν τό-τε στο χωριό μας όλη τη διάρκεια του χειμώνα, δηλ. από τό Νοέμβρη 1913, που έπεσαν τα Γιάννινα κι έσπευσαν να γένουν άφαντοι.

Κατά τη διάρκεια της παραμo-νής τους στην περιοχή μας είχαν επιτήρησης και παρακολούθησης των κατοίκων. «Ανάσ» δεν έ-παυαν στα χωριά μας. Με τα Γιάννινα επιτρέπονταν ή έπικoi-ωνιά, με πεζοπορία, βέβαια, ή ναφέρονται τα χωριά του Παπύ-γ-κων δύσκολα έπικοινωνούσε κα-

νένας. Ο άγώνας διεξάγονταν στο Μπιζάνι. Έκείνη τη χρονιά ο χει-μώνας εξαίρετικά βαρύς. Καί χιό-νια είχαν πέσει άρκετά, αλλά και παγωνιές είχαν γίνει μεγάλες. Ο κόσμος στά χωριά μας ύπόφερε από έλλειψη σε τρόφιμα. Πολλοί είχαν άρχισει να πεινούν από ψω-μί. Η άτμόσφαιρα είχε γίνει απο-πνικτική. Τα πειστικά μέτρα των Τούρκων κάθε μέρα και σκληρό-τερα. Στα πρόσωπα όλων δια-κρίνονταν μία άδελαιότητα για τό μέλλον των χωριών μας. Μήπως βάλλουν φωτιά και μάς κάψουν; Μήπως μάς σκοτώσουν όλους;

Από τα Γιάννινα οι μουσικές πληροφορίες, που έρχονταν από εύπιστους ανθρώπους, ήταν πολύ έθναρυντικές. Διαπίστωναν όλοι την καθημερινή εξάρθρωση της Τούρκικης άμυνας στο Μπιζάνι και ήταν αίσίοδοι πώς από μέ-ρα σε μέρα έπρεπε να «πέσουν» τα Γιάννινα, δηλαδή να έκπορθη-

Από τη φτενρή βαρυχειμώνα

θεί τό Μπιζάνι, που αποτελούσε τό μεγάλο όχυρο. Έτσι καρτε-ρούσαν όλοι ν' άκουστεί ο «καλός λόγος», ή ήταν αυτός τό πείσιμο του Μπιζανιού.

Έκείνη τη χρονιά, ήμεις στο Κουκούλι είχαμε δάσκαλο τό γέ-ρο Θωμά Πούσιο από τό Καπέ-σοβο. Αυτός κάθονταν στο χωριό μας και λειτουργούσε κανονικά τό σχολείο μας. Διατηρούσε κι αυτός την άνυπόμονη λαχράρα πότε θ' άκούσεϊ ο καλός λόγος. Έγώ φοιτούσα τότε στην Β τάξη του Δημοτικού. Πηγαίναμε, καθώς θυμάμαι, ήμεις τά παιδιά στην τοποθεσία του χωριού μας, που λέγεται «Σκόκος». Εκεί σ' ένα λειβάδι, που άργότερα, κατά τό 1914 γίνθηκε τό χωριανικό τό άλ-ω-νιά, έσπαλνώμασαν κατά γής και, βάζαμεν τ' αυτί μας στο χόμα για ν' άκούσουμε τά κανόνια, που

έπεφταν στο Μπιζάνι. Καί πραγ-ματικά τ, άκούγαμεν μ' αυτόν τον τρόπο, ένδ, όταν ήμασαν όρθοί δεν άκούγαμεν τίποτα. Ο Δεκέ-βρης του 1912 κι ο Γενάρης κι ο μισός Φλεβάρης του 1913 υπήρ-ξαν πραγματικά πολύ σκληροί μήνες για τά χωριά μας. Από τά μέσα του Φλεβάρη όμως είχε πα-ρουσιάσει ο καιρός κάποια σχε-τική βελτίωση. Μπρεστά στην κα-τασπαση αυτή από ψυχολογική άποψη ο κόσμος άνυπομονούσε να μάθει τό καλό νέο, την καλή έκδοση του άγώνα, δεν είχε κανέ-νας καμμία άμφιβολία. Τό «πότε» είχε ριζώσει και ήταν ο καυμός όλων.

Μιά Κυριακή πρωί, την Κυρια-κή που ήταν τριών από την ήμερα, που έπεσαν τα Γιάννινα (17 Φλε-βάρη 1913), σηκώθηκα από τον ύπνο μου και διηγήθηκα στους δι-κούς μου, τους μεγάλους του σπι-τιού, ένα όνειρο που είχα ιδεί έ-

πνισα.

Βέβαια, οι δικοί μου, άκούγο-ντας τη διήγηση του όνειρου, δεν έδωσαν τότε καμμία σημασία. Μά τό όνειρο άλήθεψε. Την έρχό-μενη Πέμπτη (21 Φλεβάρη), πραγματικά έπεσαν τά Γιάννινα. Μπήκε σ' αυτά ο Έλληνικός στρα-τός.

Ήταν άπόγιομα εκείνη την Πέμπτη. Ήμασαν στο σχολείο μας με τό δάσκαλό μας τόν Πού-σιο. Ο καιρός καλός και ή αίσθη-σα του καλού σχολείου μας ήλιό-λουστη έκείνη την ώρα. Μάς κά-ι μπαίνει κάποιος Καπεσοβίτης ή Τσεπελοβίτης, μου φαίνεται πώς ήταν, πού με χαρά γεμάτος φώνα-ζε στο μακαρίτη τόν Πούσιο: «Έπεσαν τά Γιάννινα!»

Τί έγινε τότε, δεν είναι δυνατό να περιγραφεί. Φιλία στον άν-θρωπο έκείνον ο Πούσιος, δάκρυα, άναφιλητά.... Έμαθε όλο τό χω-ριό. Χτύπησε ή καμπάνα. Οι Τούρκοι που ήταν στο χωριό, εί-χαν γίνει άφαντοι από την προη-γούμενη μέρα. Την άλλη μέρα πέ-ρασε κι ο Σαντήκ και τράβηξε πρoς τά Σουδενά. Ζήτησε ντρο-πισμένους ψωμί.... Άλλ' αυτό τό πράγμα άποτελεί άλλο ιστορικό θέμα.

Ύστερα απ' αυτό τό πράγμα, ή κυραμάνα μου και ή μάνα μου έλεγαν στον κόσμο τό όνειρο που είχα ιδεί και πρόσθεταν: «Άμ! ο Κωστάκης είναι άθώος, γιατί είναι παιδί και γι' αυτό άλήθεψε τό όνειρό του...».

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Άσ-πραγγέλων ευχαριστεί τους Ζαγορί-σιους συγγραφείς, που έστειλαν τά βιβλία τους για την Έκθεση του Ζαγοριώτου βιβλίου που έτοιμάζει και τους πληροφορεί πώς θα γίνει τόν Αύγουστο, άρχικά στους Άσ-πραγγέλους. Θα μεταφερθεί ο β-βρα Ζαγοροχώρια επιθυμούν να τη φιλοξενήσουν και τό φθινόπωρο τά βιβλία θα έκτεθούν στα Γιάν-νινα. Οι δυνατότητες του Σύλλό-γου δεν επιτρέπουν τη μεταφορά της στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη κ. λ.π., εκτός αν την αναλάβουν άλλοι φορείς.

Όλος ιδιαίτερα νημονείται ή βοήθεια που προσφέρουν με ζή-λο οι κ. Κώστας Λαϊσκόδης και Ιωάννης Νικολαΐδης και ο Σύ-λλογος τους ευχαριστεί δημόσια.

Ηδη ή ομάδα που άσχολείται με την έκθεση έχει καταγράψει με- χει τόρα ενενήντα (90) Ζαγορί-σιους που έχουν έκδώσει βιβλία και παρακαλεί όλους όσους μπορούν να βοηθήσουν την προσπάσία με ύπόδειξεις, πληροφορίες και φωτο-αντίγραφα έκσπύλλων δυσθεωρη-των βιβλίων να τό πράξουν, γιατί έτσι θα συμβάλλουν θετικά στην κατα-γραφή του πνευματικού Θησαυ-ρού του Ζαγοριού μας.

Ο Κ. Λαζαρίδης γράφει από τὸ Κουιουβί

1. "Ας είναι εὐτυχέστερος ἀπὸ τὸν περασμένο.

Καθὼς ξέρουμε, δὲν ὑπῆρξαν εὐνοϊκές ὁλες οἱ μέρες ἀπὸ τίς γιορτές τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς γιὰ νὰ δοθεῖ ἡ δυνατότητα νὰ ἐπισκεφτοῦν τὸ χωριὸ μας πολυάριθμοι ξένοι. Ἀπὸ τὴν Πρωτοχρονιά καὶ ὕστερα μεσολάβησαν πολὺ ἄθλιες καιρικές συνθήκες. Ἡ πρώτη ὁμως ἐβδομάδα τῶν διακοπῶν ἐπέτρεψε καὶ εἶδε τὸ χωριὸ μας ἀρκετοὺς ξένους. Πέρασαν ἀπ' αὐτὸ ἐκλεκτοὶ φίλοι, γνωστοὶ καὶ ἐπιστήμονες, ἀνθρώποι τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιχειρηματίες ἀπὸ πολλὰ μέρη καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τοὺς χαρῆκαμε ὅλοι, γιὰτὶ μᾶς τίμησαν μὲ τίς ἐπισκέψεις τους.

Ἐξῆνο πού διαπιστώνει κανένας εἶναι πὼς ὅλοι τους σχεδὸν αὐτοὶ οἱ ἐπισκέπτες, ἔμειναν τόσο ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν τόπο μας, πὺ ὅλοι τους ρωτοῦσαν ἀν πυλίσται κανένα παλιὸ σπίτι, στὸ χωριὸ ἢ κανένα οἰκόπεδο γιὰ νὰ τ' ἀγοράσουν γιὰ νὰ χτίσουν σ' αὐτὸ σπίτι. Τί νὰ συμπεράνει κανένας ἀπ' αὐτὸ τὸ φαινόμενο; Μπορεῖ νὰ τρέφει κανένας κάποια αἰσιοδοξία γιὰ τὸ χωριὸ μας ἢ τὸ πράγμα αὐτὸ ἔγινε πιά τῆς μόδας; Ἡ πραγματικότητα εἶναι μιά: Στὸ χωριὸ μας, καθὼς καὶ σ' ἄλλα χωριά τοῦ Ζαγορίου πέφτουν κάθε χρόνο ἀπὸ 5 — 6 σπῆτια καὶ κάθε χρόνο ξεχειμάζουν σὲ κάθε χωριὸ λιγότεροι ἄνθρωποι ἀπ' ὅσους ἔμειναν τὸν προηγούμενο χρόνο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καὶ κάμποσοι πού ἀγόρασαν οἰκόπεδα στὸ χωριὸ μας, δὲν ἄρχισαν κανένας ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμα νὰ χτίζει σπίτι. Ἀς εὐχηθούμε νάναι πῶς τυχερὸς ὁ καινούργιος χρόνος καὶ νὰ στρέφει τὰ πράγματα πρὸς τὸ καλὸ τοῦ Ζαγορίου.

2. Μιά διευκρίνιση

Κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζαγόρι μας» ἀμφισβητεῖ, ἀν τὸ τζάκι πού εἰκονίζεται στὴν πρώτη σελίδα στὸ 21ο τεῦχος μὲ τίς εὐχές γιὰ τὸν καινούργιο χρόνο, εἶναι στὸ Ζαγόρι. Γιὰ κάθε παρεξήγηση δίνεται ἡ πληροφορία πὼς αὐτὸ τὸ τζάκι βρίσκεται στὸ μεγαλύτερο ἀρχοντικό σπίτι τῶν Κοκκοράϊων στὸ Κουκούλι. Ἀντικεῖ στὸν ἐκλεκτὸ Ζαγορίσιο (ἀπὸ τὸ Κουκούλι) δικηγόρο τῶν Γιαννίνων κ. Γρηγ. Κόκκορο. Τὸ τζάκι αὐτὸ, καθὼς καὶ τὸ ἀρχοντικό, ἔγινε στὰ 1891-1893. Ἀν κανένας διατηρεῖ ἀμβιβολία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ του στὸ Ζαγόρι, ἄς παρακαλέσει τὸν ἰδιοκτήτη του κ. Γρ. Κόκκορο νὰ τοῦ δώσει σχετικά πληροφορίες ἢ καὶ νὰ τοῦ τὸ δείξει σὲ κάποια εὐκαιρία. Τὸ τζάκι αὐτὸ, πούμαί μὲ τόσο μεράκι κατωμένο, εἶχε τὸ ἀξιοθαύμαστο χαρακτηριστικὸ γινώσκει, ὅτι ἡ προσπάθειά του πλεῖον, ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁλόκληρη μονοκόμματη μαύρη πέτρα, πού ἔχει δια-

κοσμητικὰ σκαλισμάτα θαυμάσιας τέχνης.

3. Ζαγόρι καὶ ὄχι Ζαγόρια
Στὸ περιοδικὸ «Ταχυδρόμος» τῆς 27 Δεκεμβρίου 1979, δημοσιεύτηκε (σελ. 55 — 64) μιά μελέτη τῆς Ἀγλαίας Κρεμεζή μὲ τίτλο: «Πρωτοχρονιά στὰ Ζαγόρια». Νομίζω, πὼς εἶναι λάθος νὰ γράφεται ἡ περιοχὴ μας Ζαγόρια. Στὸ ἀτόπημα αὐτὸ πέφτουν πολλοὶ μελετητὲς τοῦ Ζαγορίου μας, ἀπὸ κάποια ἱστορική ἀγνοία, βέβαια, καὶ ὄχι ἀπὸ κακὴ πρόθεση. Τὸ Ζαγόρι εἶναι ἓνα, μιά περιοχή πού περιλαμβάνει ἀπὸ τὰ παλιά χρόνια 46 χωριά. Αὐτὰ ἀποτελοῦσαν τὴ Ζαγορίσια Ὀμοσπονδία ἢ «Κοινὸν τῶν Ζαγορίσιων». Ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν πολλὰ Ζαγόρια. Ἐξω τῇ γνώμῃ ὁμως, πὼς δὲν εἶναι λάθος νὰ χρησιμοποιεῖται ἀνάλογα μὲ τίς περιπτώσεις ἡ λέξη «Ζαγοροχώρια», δηλαδὴ χωριά τοῦ Ζαγορίου. Ὅχι ὁμως «Ζαγόρια». Χρειάζεται κατὰ τὴ δική μου ἀποψη, νὰ γίνῃ σχετικὴ διαφώτιση πᾶνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ἡ ἐφημερίδα μας ἄς πάρει σχετικὴ πρωτοβουλία.

4. Μεγαλύτερη προσπάθεια

Κάποιος φίλος μου, ἀναγνώστης τῆς ἐφημερίδας μας, ἀνάμεσα ἀπὸ ἄλλα μου γράφει καὶ τὰ ἑξῆς: «...Πῆρα ἐπίσης μὲ μιάς μέρας καθυστέρηση καὶ τὸ ἀγ. «Ζαγόρι μας» μὲ τὴν πολλὴ ἐγκληματικὴ ὕλη. Εἶναι ὑπέροχο. Τὸ ἔνα ἄρθρο καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Πάρα πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ με ἐκλεκτὴ ὕλη. Ἀξίζουν θερμότερα συγχαρητήρια σὲ ὅλους Σας, πού εἶχατε τὴ θεϊκὴ ἐμπνευση γιὰ τὴν ἐκδοσή. Δὲ φαντάζεστε μὲ πόση λαχτάρω τὸ περιμένον ὅλοι οἱ ἀπόδημοι Ζαγορίσιοι. Τουλάχιστο ἐδῶ στὴ Βόρεια Ἑλλάδα καὶ εἰδικότερα στὴν ὁμορφὴ Νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ δὲν ἀκούς τίποτε ἄλλο ἀπὸ ὅλους παρὰ: "Ἡθελὲ τὸ «Ζαγόρι μας»; Πότε θάρθει; Θὰ κυκλοφορήσῃ μνηστὴρ ἢ δῆμνος; Καί με τὴ λήψη του ἀκούς τὰ τηλεφῶνα νὰ κουδουνίζουν συνέχεια! «Διάβασα στὸ Ζαγόρι μας τοῦτο, διάβασα ἐκείνο». Προσωπικὰ ἀπευθύνω χίλια εὐγε σὲ ὅλους Σας...»

Ὅσο κι ἂν παρασέτω κολακευτικὰ γιὰ τὴν ἐφημερίδα μας λόγια προκαλοῦν κάποια πατριωτικὴ συγκίνηση, μ' ἔλα τοῦτα ἐγὼ προσωπικὰ πιστεύω πὼς ἡ ἐφημερίδα μας ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ὅσα μιά πολὺ καλὴ ἀρχή, ἓνα καλὸ ξεκίνημα. Δὲν ἔφτασε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἐκεῖ πού πρέπει νὰ φτάσῃ. Ἐχεῖ ἀκόμα ἀρκετὰ ἀδύνατα σημεῖα πού πρέπει νὰ ξεπερασθοῦν. Καί γιὰ νὰ ξεπερασθῶν χρειάζεται νὰ καταβληθεῖ μεγαλύτερη προσπάθεια καὶ ἀπὸ μέρος τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέρος τῶν ὄλων ἀναγνωστῶν. Ἀς εὐχηθούμε ὅλοι μας πᾶς μὲ τὸν καινούργιο χρόνο θὰ ξεπερασθοῦν πολλὲς ἀδυναμίες.

ΚΟΜΠΟΓΙΑΝΝΙΤΕΣ

Γιὰ τοὺς Ζαγορίσιους πρακτικοὺς ἢ ἐμπειρικοὺς γιαντροὺς, τοὺς γνωστοὺς μὲ τὸ γενικότερο ὄνομα «Κομπογιαννίτες», ἔχουν ἀσκοληθεῖ ἀρκετοὶ μελετητὲς καὶ ἔχουν γραφεῖ γι αὐτοὺς ὡς τώρα ἀρκετὰ πράγματα. Μερικοὶ συγγραφεῖς τοὺς ἔχουν χαρακτηρίσει ὡς κοινωνικὰ ἀποβαράματα, πού χαρακτηριστικὸν τοὺς γνώρισμα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τους καὶ τὴν ἑξάρτηση τοὺς λειτουργήματός τοῦ ψευτογιατροῦ ἦταν ἡ ἀπάτη σὲ βάρος τῶν ἀμαθῶν πληθυσμῶν τῆς περασμένης ἐποχῆς, ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἐκμετάλλευση. Ὑπῆρξαν ὁμως καὶ ἀρκετοὶ συγγραφεῖς καὶ λόγοι οἱ πού ἀπόδωσαν στοὺς Κομπογιαννίτες ἐπαινετὴ δραστηριότητα μὲ πόλιν εὐεργετικὲς συνέπειες γιὰ τὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἀρκετοὶ συγγραφεῖς στὰ γραπτά τους κείμενα τοὺς ἐπαινοῦν, γιὰτὶ πλημμυρισμένοι αὐτοὶ ἀπὸ ἀνθρωπιά προσπαθοῦσαν νὰ κάνουν εὐσυνείδητη ἐργασία καὶ νὰ ὀφελήσουν τοὺς συνανθρώπους τους καὶ γενικότερα τὴν κοινωνία.

Ἐνας τέτοιος σημαντικὸς συγγραφέας, πού ἐκφράζεται μὲ κολακευτικὰ λόγια γιὰ τοὺς πρακτικοὺς αὐτοὺς γιαντροὺς, ὑπῆρξε ὁ Μελέτιος ὁ Γεωγράφος. Αὐτὸς ἔχει γράψει κολακευτικὰ γιὰ ὅλους τοὺς Ζαγορίσιους, μὲ δὲν παραλείπει νὰ διατυπώσῃ εἰδικότερα ἐγκώμια καὶ γι αὐτοὺς. Γράφει: «Οἱ ἐγκάτοικοι (τοῦ Ζαγορίου) εἶναι φιλόκαλοι, φιλοπάτριδες, γενναῖοι, ἀγρόνες, ἔστιν ὅτε καὶ αὐτοφρεῖς ἱατροί, τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει τὴν ἔμφυτον αὐτῶν πρὸς τὰς μαθήσεις διάθεσιν...»

Ἐκτὸς ὁμως ἀπ' αὐτὸν καὶ ἄλλοι σημαντικοὶ συγγραφεῖς ἔχουν διατυπώσῃ ἀρκετὰ ἐγκωμιαστικὰ λόγια γι αὐτοὺς τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς, πού πολλοὶ τοὺς ἔλεγαν καὶ «Βιογιατροὺς», γιὰτὶ αὐτοὶ κατὰ κύριο λόγο τὸ βότανα, μὲ τὰ ὅποια ἔφταναν τὰ σχετικά φάρμακα,

καὶ πού χρησιμοποιοῦσαν στὴν γιαντρικὴ τους τέχνη, τὰ μαζεύαν ἀπὸ τὴ χαράδρα τοῦ Βίκου. Γι αὐτοὺς ὁ καθηγητὴς Διον. Τουλιάτος σὲ μιά μελέτη του (2) ἔκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: "Ἀπαξ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐπειδὴ οἱ τῶν Ζαγοροχωρίων «Κομπογιαννίτες» κατέχουν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν τῆς χώρας μας κάποιαν θέσιν ξεχωριστὴν, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς των θὰ ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον ἐπίτιμον νὰ σεμνύνηται ἰδιαίτερος, διὰ τοῦτο δὲ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Ζαγορίου μὲ τὰ 46 ἐν ὅλῳ χωριά της, ἦτο κατὰ τοὺς 2 - 3 παρελθόντας αἰῶνας μιά ἀπὸ τὰς περισσότερον προηγμένας, ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας, λόγω τῆς ἀποδημίας πλείττων ἐκ τῶν κατοίκων της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ὁρατιότατας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος». Μνημονεύει ἔ-

δῶ ὁ συγγραφέας τὴν προσπάθειά των Ζαγορίσιων νὰ ἱδρουν σὴν Ρογκοδὸ πανεπιστήμιο. Καὶ παρακάτω ἐξακολουθεῖ νὰ γράφει: «Ἐν ὅμως διὰ λόγους, πού ὁ χωρὶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναφύωμεν τὴν κατέστη δυνατὴ ἡ ἱδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐλειτουργήσεν οὐχ ἦτον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἡ ὅποια χωρὶς αὐθῆσας ἀνατομίας καὶ ἐργαστηρίων, χωρὶς νὰ ἀπονέμῃ πτυχία καὶ τίτλους, ἀνέδειξε τοὺς περιφρούρους αὐτοὺς «κομπογιαννίτες», πού αὐτοὺς ὁ λαογράφος, ὁ Συγγραφέας, ὁ ἐρευνητής, ὁ Ζαγορίσιος καὶ ἱκανοί, ὥστε νὰ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα των ἐπιτυχῶς καὶ ἐφρῆμος καὶ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος των ἦτοι εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὴν Σερβίαν, ὅπου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ περιηγηταί. Ὁ ὅτιος ὁ καθηγητὴς παραθέτει σὲ συνέχεια τὰ ἐπαινετικὰ λόγια πού ἔγραψε γι αὐτοὺς ὁ Πουκεβίλ: «Οἱ ἀγοράματοι αὐτοὶ ἐμπειρικοὶ τοῦ Ζαγορίου, καὶ οἱ δὲν ἔχον ἰδέαν τῆς ἀνατομίας, ἐξετέλουν ἐν τοῖς τοῖς σιγνάς ταύταις σπουδαιότατες χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα, ὅστε νὰ καταπλήσσουν καὶ τοὺς πλέον ἐμπειροὺς Ἑυρωπαίους ἐπιστήμονας χειρουργοὺς. Τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βιογιατροὺς, ἔχουν διατυπώσῃ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Γιάννης Βηλαράς, ὁ DUMONT καὶ ἄλλοι.

Μὲ λίγα λόγια μπορούμε νὰ πούμε συμπερασματικὰ πὼς οἱ «Κομπογιαννίτες» ἀπὸ τὸ Ζαγόρι ἔξω ἀπὸ λίγες ἑξαίρεσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ὑπῆρξαν καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς κακοήθικοι καὶ μὲ ἀνθρώπινος χαρακτῆρα, ἢ πλειονότητά τους ἀνδείχθηκε πᾶν ὀφελὴν στὴν κοινωνία. Δικαιολογημένα οἱ τέτοιοι καλοὶ Βιογιατροὶ χαρακτηρίζονται ὡς καλοὶ πρόδρομοι τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Οἱ παρατηρήσεις, νὰ εἰπωμεν, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὀδήγησαν τὴν ἐπιστήμην σὲ μὲν μελέτη του (2) ἔκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: "Ἀπαξ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐπειδὴ οἱ τῶν Ζαγοροχωρίων «Κομπογιαννίτες» κατέχουν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν τῆς χώρας μας κάποιαν θέσιν ξεχωριστὴν, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς των θὰ ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον ἐπίτιμον νὰ σεμνύνηται ἰδιαίτερος, διὰ τοῦτο δὲ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Ζαγορίου μὲ τὰ 46 ἐν ὅλῳ χωριά της, ἦτο κατὰ τοὺς 2 - 3 παρελθόντας αἰῶνας μιά ἀπὸ τὰς περισσότερον προηγμένας, ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας, λόγω τῆς ἀποδημίας πλείττων ἐκ τῶν κατοίκων της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ὁρατιότατας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος». Μνημονεύει ἔ-

δῶ ὁ συγγραφέας τὴν προσπάθειά των Ζαγορίσιων νὰ ἱδρουν σὴν Ρογκοδὸ πανεπιστήμιο. Καὶ παρακάτω ἐξακολουθεῖ νὰ γράφει: «Ἐν ὅμως διὰ λόγους, πού ὁ χωρὶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναφύωμεν τὴν κατέστη δυνατὴ ἡ ἱδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐλειτουργήσεν οὐχ ἦτον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἡ ὅποια χωρὶς αὐθῆσας ἀνατομίας καὶ ἐργαστηρίων, χωρὶς νὰ ἀπονέμῃ πτυχία καὶ τίτλους, ἀνέδειξε τοὺς περιφρούρους αὐτοὺς «κομπογιαννίτες», πού αὐτοὺς ὁ λαογράφος, ὁ Συγγραφέας, ὁ ἐρευνητής, ὁ Ζαγορίσιος καὶ ἱκανοί, ὥστε νὰ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα των ἐπιτυχῶς καὶ ἐφρῆμος καὶ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος των ἦτοι εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὴν Σερβίαν, ὅπου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ περιηγηταί. Ὁ ὅτιος ὁ καθηγητὴς παραθέτει σὲ συνέχεια τὰ ἐπαινετικὰ λόγια πού ἔγραψε γι αὐτοὺς ὁ Πουκεβίλ: «Οἱ ἀγοράματοι αὐτοὶ ἐμπειρικοὶ τοῦ Ζαγορίου, καὶ οἱ δὲν ἔχον ἰδέαν τῆς ἀνατομίας, ἐξετέλουν ἐν τοῖς τοῖς σιγνάς ταύταις σπουδαιότατες χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα, ὅστε νὰ καταπλήσσουν καὶ τοὺς πλέον ἐμπειροὺς Ἑυρωπαίους ἐπιστήμονας χειρουργοὺς. Τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βιογιατροὺς, ἔχουν διατυπώσῃ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Γιάννης Βηλαράς, ὁ DUMONT καὶ ἄλλοι.

Μὲ λίγα λόγια μπορούμε νὰ πούμε συμπερασματικὰ πὼς οἱ «Κομπογιαννίτες» ἀπὸ τὸ Ζαγόρι ἔξω ἀπὸ λίγες ἑξαίρεσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ὑπῆρξαν καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς κακοήθικοι καὶ μὲ ἀνθρώπινος χαρακτῆρα, ἢ πλειονότητά τους ἀνδείχθηκε πᾶν ὀφελὴν στὴν κοινωνία. Δικαιολογημένα οἱ τέτοιοι καλοὶ Βιογιατροὶ χαρακτηρίζονται ὡς καλοὶ πρόδρομοι τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Οἱ παρατηρήσεις, νὰ εἰπωμεν, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὀδήγησαν τὴν ἐπιστήμην σὲ μὲν μελέτη του (2) ἔκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: "Ἀπαξ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐπειδὴ οἱ τῶν Ζαγοροχωρίων «Κομπογιαννίτες» κατέχουν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν τῆς χώρας μας κάποιαν θέσιν ξεχωριστὴν, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς των θὰ ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον ἐπίτιμον νὰ σεμνύνηται ἰδιαίτερος, διὰ τοῦτο δὲ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Ζαγορίου μὲ τὰ 46 ἐν ὅλῳ χωριά της, ἦτο κατὰ τοὺς 2 - 3 παρελθόντας αἰῶνας μιά ἀπὸ τὰς περισσότερον προηγμένας, ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας, λόγω τῆς ἀποδημίας πλείττων ἐκ τῶν κατοίκων της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ὁρατιότατας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος». Μνημονεύει ἔ-

δῶ ὁ συγγραφέας τὴν προσπάθειά των Ζαγορίσιων νὰ ἱδρουν σὴν Ρογκοδὸ πανεπιστήμιο. Καὶ παρακάτω ἐξακολουθεῖ νὰ γράφει: «Ἐν ὅμως διὰ λόγους, πού ὁ χωρὶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναφύωμεν τὴν κατέστη δυνατὴ ἡ ἱδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐλειτουργήσεν οὐχ ἦτον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἡ ὅποια χωρὶς αὐθῆσας ἀνατομίας καὶ ἐργαστηρίων, χωρὶς νὰ ἀπονέμῃ πτυχία καὶ τίτλους, ἀνέδειξε τοὺς περιφρούρους αὐτοὺς «κομπογιαννίτες», πού αὐτοὺς ὁ λαογράφος, ὁ Συγγραφέας, ὁ ἐρευνητής, ὁ Ζαγορίσιος καὶ ἱκανοί, ὥστε νὰ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα των ἐπιτυχῶς καὶ ἐφρῆμος καὶ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος των ἦτοι εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὴν Σερβίαν, ὅπου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ περιηγηταί. Ὁ ὅτιος ὁ καθηγητὴς παραθέτει σὲ συνέχεια τὰ ἐπαινετικὰ λόγια πού ἔγραψε γι αὐτοὺς ὁ Πουκεβίλ: «Οἱ ἀγοράματοι αὐτοὶ ἐμπειρικοὶ τοῦ Ζαγορίου, καὶ οἱ δὲν ἔχον ἰδέαν τῆς ἀνατομίας, ἐξετέλουν ἐν τοῖς τοῖς σιγνάς ταύταις σπουδαιότατες χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα, ὅστε νὰ καταπλήσσουν καὶ τοὺς πλέον ἐμπειροὺς Ἑυρωπαίους ἐπιστήμονας χειρουργοὺς. Τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βιογιατροὺς, ἔχουν διατυπώσῃ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Γιάννης Βηλαράς, ὁ DUMONT καὶ ἄλλοι.

Μὲ λίγα λόγια μπορούμε νὰ πούμε συμπερασματικὰ πὼς οἱ «Κομπογιαννίτες» ἀπὸ τὸ Ζαγόρι ἔξω ἀπὸ λίγες ἑξαίρεσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ὑπῆρξαν καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς κακοήθικοι καὶ μὲ ἀνθρώπινος χαρακτῆρα, ἢ πλειονότητά τους ἀνδείχθηκε πᾶν ὀφελὴν στὴν κοινωνία. Δικαιολογημένα οἱ τέτοιοι καλοὶ Βιογιατροὶ χαρακτηρίζονται ὡς καλοὶ πρόδρομοι τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Οἱ παρατηρήσεις, νὰ εἰπωμεν, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὀδήγησαν τὴν ἐπιστήμην σὲ μὲν μελέτη του (2) ἔκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: "Ἀπαξ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐπειδὴ οἱ τῶν Ζαγοροχωρίων «Κομπογιαννίτες» κατέχουν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν τῆς χώρας μας κάποιαν θέσιν ξεχωριστὴν, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς των θὰ ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον ἐπίτιμον νὰ σεμνύνηται ἰδιαίτερος, διὰ τοῦτο δὲ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Ζαγορίου μὲ τὰ 46 ἐν ὅλῳ χωριά της, ἦτο κατὰ τοὺς 2 - 3 παρελθόντας αἰῶνας μιά ἀπὸ τὰς περισσότερον προηγμένας, ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας, λόγω τῆς ἀποδημίας πλείττων ἐκ τῶν κατοίκων της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ὁρατιότατας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος». Μνημονεύει ἔ-

δῶ ὁ συγγραφέας τὴν προσπάθειά των Ζαγορίσιων νὰ ἱδρουν σὴν Ρογκοδὸ πανεπιστήμιο. Καὶ παρακάτω ἐξακολουθεῖ νὰ γράφει: «Ἐν ὅμως διὰ λόγους, πού ὁ χωρὶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναφύωμεν τὴν κατέστη δυνατὴ ἡ ἱδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐλειτουργήσεν οὐχ ἦτον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἡ ὅποια χωρὶς αὐθῆσας ἀνατομίας καὶ ἐργαστηρίων, χωρὶς νὰ ἀπονέμῃ πτυχία καὶ τίτλους, ἀνέδειξε τοὺς περιφρούρους αὐτοὺς «κομπογιαννίτες», πού αὐτοὺς ὁ λαογράφος, ὁ Συγγραφέας, ὁ ἐρευνητής, ὁ Ζαγορίσιος καὶ ἱκανοί, ὥστε νὰ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα των ἐπιτυχῶς καὶ ἐφρῆμος καὶ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος των ἦτοι εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὴν Σερβίαν, ὅπου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ περιηγηταί. Ὁ ὅτιος ὁ καθηγητὴς παραθέτει σὲ συνέχεια τὰ ἐπαινετικὰ λόγια πού ἔγραψε γι αὐτοὺς ὁ Πουκεβίλ: «Οἱ ἀγοράματοι αὐτοὶ ἐμπειρικοὶ τοῦ Ζαγορίου, καὶ οἱ δὲν ἔχον ἰδέαν τῆς ἀνατομίας, ἐξετέλουν ἐν τοῖς τοῖς σιγνάς ταύταις σπουδαιότατες χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα, ὅστε νὰ καταπλήσσουν καὶ τοὺς πλέον ἐμπειροὺς Ἑυρωπαίους ἐπιστήμονας χειρουργοὺς. Τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βιογιατροὺς, ἔχουν διατυπώσῃ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Γιάννης Βηλαράς, ὁ DUMONT καὶ ἄλλοι.

Μὲ λίγα λόγια μπορούμε νὰ πούμε συμπερασματικὰ πὼς οἱ «Κομπογιαννίτες» ἀπὸ τὸ Ζαγόρι ἔξω ἀπὸ λίγες ἑξαίρεσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ὑπῆρξαν καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς κακοήθικοι καὶ μὲ ἀνθρώπινος χαρακτῆρα, ἢ πλειονότητά τους ἀνδείχθηκε πᾶν ὀφελὴν στὴν κοινωνία. Δικαιολογημένα οἱ τέτοιοι καλοὶ Βιογιατροὶ χαρακτηρίζονται ὡς καλοὶ πρόδρομοι τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Οἱ παρατηρήσεις, νὰ εἰπωμεν, καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὀδήγησαν τὴν ἐπιστήμην σὲ μὲν μελέτη του (2) ἔκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα σημειώνει καὶ τὰ ἑξῆς: "Ἀπαξ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐπειδὴ οἱ τῶν Ζαγοροχωρίων «Κομπογιαννίτες» κατέχουν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἱατρικὴν τῆς χώρας μας κάποιαν θέσιν ξεχωριστὴν, διὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἰδιαιτέρα Πατρίς των θὰ ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον ἐπίτιμον νὰ σεμνύνηται ἰδιαίτερος, διὰ τοῦτο δὲ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Ζαγορίου μὲ τὰ 46 ἐν ὅλῳ χωριά της, ἦτο κατὰ τοὺς 2 - 3 παρελθόντας αἰῶνας μιά ἀπὸ τὰς περισσότερον προηγμένας, ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας, λόγω τῆς ἀποδημίας πλείττων ἐκ τῶν κατοίκων της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ὁρατιότατας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος». Μνημονεύει ἔ-

δῶ ὁ συγγραφέας τὴν προσπάθειά των Ζαγορίσιων νὰ ἱδρουν σὴν Ρογκοδὸ πανεπιστήμιο. Καὶ παρακάτω ἐξακολουθεῖ νὰ γράφει: «Ἐν ὅμως διὰ λόγους, πού ὁ χωρὶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀναφύωμεν τὴν κατέστη δυνατὴ ἡ ἱδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸ Ζαγόριον, ἐλειτουργήσεν οὐχ ἦτον εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἡ ὅποια χωρὶς αὐθῆσας ἀνατομίας καὶ ἐργαστηρίων, χωρὶς νὰ ἀπονέμῃ πτυχία καὶ τίτλους, ἀνέδειξε τοὺς περιφρούρους αὐτοὺς «κομπογιαννίτες», πού αὐτοὺς ὁ λαογράφος, ὁ Συγγραφέας, ὁ ἐρευνητής, ὁ Ζαγορίσιος καὶ ἱκανοί, ὥστε νὰ ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα των ἐπιτυχῶς καὶ ἐφρῆμος καὶ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος των ἦτοι εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὴν Σερβίαν, ὅπου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο διδάσκαλοι καὶ περιηγηταί. Ὁ ὅτιος ὁ καθηγητὴς παραθέτει σὲ συνέχεια τὰ ἐπαινετικὰ λόγια πού ἔγραψε γι αὐτοὺς ὁ Πουκεβίλ: «Οἱ ἀγοράματοι αὐτοὶ ἐμπειρικοὶ τοῦ Ζαγορίου, καὶ οἱ δὲν ἔχον ἰδέαν τῆς ἀνατομίας, ἐξετέλουν ἐν τοῖς τοῖς σιγνάς ταύταις σπουδαιότατες χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις καὶ μὲ τὴν ἐπιδεξιότητα, ὅστε νὰ καταπλήσσουν καὶ τοὺς πλέον ἐμπειροὺς Ἑυρωπαίους ἐπιστήμονας χειρουργοὺς. Τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τοὺς πρακτικοὺς γιαντροὺς τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βιογιατροὺς, ἔχουν διατυπώσῃ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Γιάννης Βηλαράς, ὁ DUMONT καὶ ἄλλοι.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΣΤΙΣ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΕΣ ΚΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

Ἔχει κι ἡ Ρούμελη τὰ πανύψηλα βουνά της, τ' ἄγρια Βαρδούσια, τὸν περήφανο Παρνασσό, τὴν ἡμερὴ καὶ καταπράσινη Οἶτη, τὸ ἱερὸ Βελούχι, τὴ Γκιώνα, τὴν πιὸ ψηλὴ ἀπ' ὅλα, ποὺ ἡ μύτη της δεσπόζει σ' ὅλη τὴν γύρω περιοχὴ καθὼς προσπαθεῖ νὰ φτάσει τὸν οὐρανό. Ὅμως ἡ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου εἶναι κάτι ἄλλο καὶ προσφέρει μίαν ἐμπειρία τελείως διαφορετικὴ. Εἶναι ἓνα συνεχόμενο τεῖχος ἀπὸ βουνὰ καὶ βουναλάκια, κορφές καὶ κορυφές, διάσελα καὶ ζυγούς ποὺ ὀρθώνεται πανύψηλο σὲ μᾶκρος πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιόμετρα καὶ χωρίζει ξεκάθαρα τὴν Ἠπειρο ἀπὸ τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θεσσαλία.

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀπέραντη ἀλυσίδα τὸ καλοκαίρι εἶναι ἡμερὴ καὶ δροσερή. Σὲ καλὴ τότε νὰ τὴν περπατήσεις καὶ νὰ γνωρίσεις τ' ἀπέραντα δάση της, τὰ δροσερὰ λειβάδια μὲ τίς πηγούλες, τίς σκιερὲς λαγκαδιές μὲ τὰ μικρὰ ὀρμητικὰ ποτάμια, τὰ ποικιλόμορφα πουλιὰ καὶ τὰ χιλιόχρωμα λουλούδια της. Ὅμως τὸ χειμῶνα ὅλα γίνονται τόσο διαφορετικά! Ἐνα παχύ στρώμα χιονοῦ σκεπάζει τὰ πάντα: κορφές καὶ ρεματιές, δάση καὶ λειβάδια, ξωκλήσια καὶ χωριά. Τὰ πρόβατα, ποὺ τὸ καλοκαίρι ἔδιναν ζωὴ στὰ βουνὰ μὲ τὰ κουδούνια καὶ τὰ θελάσματά τους, βρισκονται τώρα μακριὰ, στὰ χειμαδιὰ τοῦ κάμπου. Τὰ πουλιὰ ἔχουν φύγει γιὰ μέρη πιὸ ζεστά καὶ τ' ἄγρια κατηφόρισαν στὶς πλαγιές ὧσπου νὰ βροῦν κανένα ἐξήλιον μέρος γιὰ ν' ἀπαγιάσουν.

Μόνο οἱ ἄνθρωποι μένουν ἐκεῖ τοὺς χειμωνιάτικους μῆνες, ριζωμένοι στὰ ὄμορφα καὶ τόσο χαρακτηριστικὰ χωριά τῆς Πίνδου, τὰ χτισμένα ἐπὶ τῆς γκρίζας θελοδένια πέτρα. Τὰ τζάκια δουλεύουν νύχτα μέρα γιὰ νὰ γλυκάνουν τὴ σκληρὴ βουνίσια ζωὴ καὶ στὰ παραγώνια ἀχνίζει τὰ βράδια ὁ ζεστός τραχανάς. Δεξιά κι ἀριστερά στὸ τζάκι οἱ χαμηλὲς κρεβάτες μὲ τίς βαριές φλοκάτες σὲ προκαλοῦν νὰ ξαπλώσεις.

Σ' ἓνα τέτοιο χωριὸ ἔτυχε νὰ βρεθῶ κάποιον Ἀπρίλη. Ὁ χειμῶνας εἶχε περάσει στοὺς κάμπους, ποὺ εἶχαν στολιστεῖ μὲ τὴν ἀνοιξιὰτικὴ φορεσιά τους. Μὰ ἐκεῖ ψηλά, στὸ Πάπιγκο ἀκόμα δὲν ἔλεγε νάρθει ἡ Ἀνοιξη. Βαρεῖα χιόνια σκεπάζαν τίς γύρω κορφές τῆς Τύμφης καὶ μέσα στὸ χωριὸ ἔκανε τσουχτερό κρύο.

Οἱ κάτοικοι μᾶς ὑποδέχτηκαν φιλόξενο ὅπως πάντα μὰ δὲν πρόλαβαν νὰ παρανοῦν τὴν παρουσία μας ποὺ ἔσπαζε λίγο τὴ μονότονη χειμωνιάτικὴ ζωὴ τους. Καθὼς ὁ σκοπὸς μας ἦταν τὸ ἀνέβασμα στὶς κορφές τῆς Τύμφης διαστήκαμε νὰ τοὺς ἐγκαταλείψουμε γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ ὀρειβατικὸ καταφύγιο πρὶν νυχτώσει.

Σὲ λίγο, φορτωμένοι τὰ βαρεῖα ὀρειβατικὰ σακκίδια μὲ ὅλον τὸν ἀπαραίτητο ἐξοπλισμό, προχωροῦσαμε στὴν ὁμαλὴ χιονισμένη πλαγιά πάνω ἀπὸ τὸ χωριό. Δεξιά μας καθὼς ἀνεβαίνομε ὑψώνεται μιά σειρά ἀπὸ μεγαλόπρεπους γκρεμούς. Εἶναι οἱ Πύργοι τοῦ Πάπιγκου ποὺ τὸ ὕψος τους φτάνει γύρω στὰ 700 μέτρα. Οἱ Πύργοι αὐτοὶ δίνουν στὸ τοπίο μίαν ὀψη ἀληθινή, μίαν ἀπαραμίλη ἄγρια ὁμορφιά.

Ἐνῶ ἀπὸ δυόμιση ὥρες ἀνάβαση στὴ χιονισμένη πλαγιά φάνηκε μπροστά μας, στὸ τέλος τῆς ἀνηφορίας, πάνω σ' ἓνα διάσελο, τὸ καταφύγιο τοῦ ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου. Δεξιά, σάν συνέχεια τῶν Πύργων τοῦ Πάπιγκου ὑψώνονταν οἱ μεγαλειώδεις ὀρθοπλαγιές τῆς Ἀστράκας, τῆς δευτέρης σὲ ὕψος κορυφῆς τοῦ βουνοῦ. Ὁ Ἄγιος εἶχε πιά πέσει πίσω ἀπὸ τίς κορφές τῆς Νεμέρτικας σ' Ἀλβανικά σύνορα. Σὲ λίγο ἦλθε ἡ νύχτα, μιά νύχτα ὀλόλαμπρη, μὲ χιλιάδες ἀστρά μὲ λάμπουν στὸν οὐρανό. Κατάκοποι φτάνομε στὸ καταφύγιο, τρώμε καὶ πέφτουμε γρήγορα γιὰ ὕπνο παρακαλώντας μέσα μας νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἀπομνηνὴ ἀστροφειγγία ὡς αὐριό.

Τὴν ἄλλη μέρα, μὲ τὸ χάραμα τῆς αὐγούλας ἔγινε τὸ ξεκίνημα γιὰ τὴν ψηλότερη κορυφὴ, τὴ Γκαμήλα ἢ Ἀβάλο. Κατεβήκαμε πρῶτα σὲ μιά θαθεῖα λάκκα, σ' ἓνα μέρος βαρικὸ καὶ ὕστερα γρήκαμε σὲ μιά σειρά ὁροπέδια καὶ πιάσαμε τὴν ὁμαλὴ ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος πλαγιά τῆς Γκαμήλας. Ὁ ἄγιος, γιὰ καλὴ μας τύχη, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ καὶ τὸ χιόνι ἦταν σκληρό, μόνον ποὺ βούλιαζε λίγο ἡ ἀρβύλα. Ὅλα αὐτὰ βοήθησαν ἀφάνταστα τὴν πορεία μας καὶ ἔτσι, πρὶν τίς δέκα, βρισκόμαστε κιάλας στὴν κορυφὴ.

Ἡ Γκαμήλα ὑψώνεται σάν ἓνα γιγάντιο τσεκούρι πάνω ἀπ' τὴ χαράδρα τοῦ Ἀῶου σὲ ὕψος 2.495 μ. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας σὲ βάθος χίλια καὶ παραπάνω μέτρα, περνάει τὸ ποτάμι, ὁ Ἀῶος, ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση. Ὁ γκρεμὸς ποὺ βλέπομε κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας συνεχίζεται κατὰ τὴν Ἀνατολὴ σάν ἓνα γιγάντιο τεῖχος. Εἶναι οἱ βορεινὲς ὀρθοπλαγιές τῶν ἄλλων κορυφῶν τοῦ βουνοῦ, τοῦ Καρτερού, τῆς Τσουκαρόσσας, τῆς Γκούρας ποὺ πέφτουν κι αὐτές κάθετα μέσα στὴ χαράδρα.

Ἀντίθετα οἱ νότιες πλαγιές κατηφορίζουν ὁμαλὰ κι ἐνώνονται σ' ἓνα πέραντο ὁροπέδιο. Στὸ βάθος ἡ Ἀστράκα, μοναχική, ξεκομμένη ἀπὸ τὰ ἀδέρφια της. Καθὼς κινεῖται ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐπουχτεία μιά καταχνιά ἀρχίζει νὰ μᾶς τυλίγει ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βάθος τῆς χαράδρας. Νομίζεις πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο

μέρος βαρικὸ καὶ ὕστερα γρήκαμε σὲ μιά σειρά ὁροπέδια καὶ πιάσαμε τὴν ὁμαλὴ ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος πλαγιά τῆς Γκαμήλας. Ὁ ἄγιος, γιὰ καλὴ μας τύχη, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ καὶ τὸ χιόνι ἦταν σκληρό, μόνον ποὺ βούλιαζε λίγο ἡ ἀρβύλα. Ὅλα αὐτὰ βοήθησαν ἀφάνταστα τὴν πορεία μας καὶ ἔτσι, πρὶν τίς δέκα, βρισκόμαστε κιάλας στὴν κορυφὴ.

Ἡ Γκαμήλα ὑψώνεται σάν ἓνα γιγάντιο τσεκούρι πάνω ἀπ' τὴ χαράδρα τοῦ Ἀῶου σὲ ὕψος 2.495 μ. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας σὲ βάθος χίλια καὶ παραπάνω μέτρα, περνάει τὸ ποτάμι, ὁ Ἀῶος, ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση. Ὁ γκρεμὸς ποὺ βλέπομε κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας συνεχίζεται κατὰ τὴν Ἀνατολὴ σάν ἓνα γιγάντιο τεῖχος. Εἶναι οἱ βορεινὲς ὀρθοπλαγιές τῶν ἄλλων κορυφῶν τοῦ βουνοῦ, τοῦ Καρτερού, τῆς Τσουκαρόσσας, τῆς Γκούρας ποὺ πέφτουν κι αὐτές κάθετα μέσα στὴ χαράδρα.

Ἀντίθετα οἱ νότιες πλαγιές κατηφορίζουν ὁμαλὰ κι ἐνώνονται σ' ἓνα πέραντο ὁροπέδιο. Στὸ βάθος ἡ Ἀστράκα, μοναχική, ξεκομμένη ἀπὸ τὰ ἀδέρφια της. Καθὼς κινεῖται ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐπουχτεία μιά καταχνιά ἀρχίζει νὰ μᾶς τυλίγει ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βάθος τῆς χαράδρας. Νομίζεις πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο

μέρος βαρικὸ καὶ ὕστερα γρήκαμε σὲ μιά σειρά ὁροπέδια καὶ πιάσαμε τὴν ὁμαλὴ ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος πλαγιά τῆς Γκαμήλας. Ὁ ἄγιος, γιὰ καλὴ μας τύχη, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ καὶ τὸ χιόνι ἦταν σκληρό, μόνον ποὺ βούλιαζε λίγο ἡ ἀρβύλα. Ὅλα αὐτὰ βοήθησαν ἀφάνταστα τὴν πορεία μας καὶ ἔτσι, πρὶν τίς δέκα, βρισκόμαστε κιάλας στὴν κορυφὴ.

Ἡ Γκαμήλα ὑψώνεται σάν ἓνα γιγάντιο τσεκούρι πάνω ἀπ' τὴ χαράδρα τοῦ Ἀῶου σὲ ὕψος 2.495 μ. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας σὲ βάθος χίλια καὶ παραπάνω μέτρα, περνάει τὸ ποτάμι, ὁ Ἀῶος, ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση. Ὁ γκρεμὸς ποὺ βλέπομε κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας συνεχίζεται κατὰ τὴν Ἀνατολὴ σάν ἓνα γιγάντιο τεῖχος. Εἶναι οἱ βορεινὲς ὀρθοπλαγιές τῶν ἄλλων κορυφῶν τοῦ βουνοῦ, τοῦ Καρτερού, τῆς Τσουκαρόσσας, τῆς Γκούρας ποὺ πέφτουν κι αὐτές κάθετα μέσα στὴ χαράδρα.

Ἀντίθετα οἱ νότιες πλαγιές κατηφορίζουν ὁμαλὰ κι ἐνώνονται σ' ἓνα πέραντο ὁροπέδιο. Στὸ βάθος ἡ Ἀστράκα, μοναχική, ξεκομμένη ἀπὸ τὰ ἀδέρφια της. Καθὼς κινεῖται ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐπουχτεία μιά καταχνιά ἀρχίζει νὰ μᾶς τυλίγει ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βάθος τῆς χαράδρας. Νομίζεις πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο

μέρος βαρικὸ καὶ ὕστερα γρήκαμε σὲ μιά σειρά ὁροπέδια καὶ πιάσαμε τὴν ὁμαλὴ ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος πλαγιά τῆς Γκαμήλας. Ὁ ἄγιος, γιὰ καλὴ μας τύχη, ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ καὶ τὸ χιόνι ἦταν σκληρό, μόνον ποὺ βούλιαζε λίγο ἡ ἀρβύλα. Ὅλα αὐτὰ βοήθησαν ἀφάνταστα τὴν πορεία μας καὶ ἔτσι, πρὶν τίς δέκα, βρισκόμαστε κιάλας στὴν κορυφὴ.

Ἡ Γκαμήλα ὑψώνεται σάν ἓνα γιγάντιο τσεκούρι πάνω ἀπ' τὴ χαράδρα τοῦ Ἀῶου σὲ ὕψος 2.495 μ. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας σὲ βάθος χίλια καὶ παραπάνω μέτρα, περνάει τὸ ποτάμι, ὁ Ἀῶος, ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση. Ὁ γκρεμὸς ποὺ βλέπομε κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας συνεχίζεται κατὰ τὴν Ἀνατολὴ σάν ἓνα γιγάντιο τεῖχος. Εἶναι οἱ βορεινὲς ὀρθοπλαγιές τῶν ἄλλων κορυφῶν τοῦ βουνοῦ, τοῦ Καρτερού, τῆς Τσουκαρόσσας, τῆς Γκούρας ποὺ πέφτουν κι αὐτές κάθετα μέσα στὴ χαράδρα.

Ἀντίθετα οἱ νότιες πλαγιές κατηφορίζουν ὁμαλὰ κι ἐνώνονται σ' ἓνα πέραντο ὁροπέδιο. Στὸ βάθος ἡ Ἀστράκα, μοναχική, ξεκομμένη ἀπὸ τὰ ἀδέρφια της. Καθὼς κινεῖται ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐπουχτεία μιά καταχνιά ἀρχίζει νὰ μᾶς τυλίγει ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βάθος τῆς χαράδρας. Νομίζεις πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ ἀπέραντο

Τοῦ Γ. Σφήκα

βάραθρο πῆρε φωτιά καὶ καπνίζει. Ἡ ἐπιστροφή ἀρχίζει. Γρήγορα, σχεδὸν τρέχοντας πάνω στὸ σκληρὸ χιόνι, κατηφορίζομε πρὸς τὸ καταφύγιο παίζοντας μέσα στὴν κάτασπρη ἀπεραντασύνη. Ἐκεῖ μᾶς περιμένει ἡ ζεστὴ σούπα, φτιαγμένη ἀπὸ μιά φίλη μας ποὺ δὲν μᾶς εἶχε ἀκολουθήσει. Οἱ ὥρες περνοῦν μὲ τραγούδια κι ἀνέκδοτα ὧσπου ὁ ὕπνος ἐρχεται καὶ μᾶς συνεπαίρνει ὡς τὰ χαράματα.

Ξυπνάμε πρὶν βγῇ ὁ ἥλιος γιὰ τὴ μεγάλη τὴ δύσκολη ὀρειβατικὴ ἐξόρμηση, τὴν ἀνάβαση στὴν Ἀστράκα. Ξεκινᾶμε περπατώντας σύρριζα στὴ δάση τῶν καθέτων γκρεμῶν, βοηθούμενοι ἀπὸ τίς ὀρειβατικὲς σκαπάνες, τὰ πιάλια, γιὰ τὸ χιόνι εἶναι παγωμένο καὶ ἐπικίνδυνον. Τέλος ἀρχίζομε τὴν ἀνάβαση μέσα σ' ἓνα παγωμένο ἀνηφορικὸ διέδρομο, ἓνα κουλῶν ἀρ ὅπως τὸ λένε στὴν ὀρειβατικὴ γλῶσσα. Τὸ κουλῶν ἀνεβαίνει ἀνάμεσα ἀπὸ μυτεροὺς βράχους πρὸς τὴν κορυφὴ κι ὅσο πάει γίνεται πιὸ ἀπτόμο. Μὲ τίς βαριές ἀλπινιστικὲς ἀρβύλες ἀνοίγομε μικρὰ σκαλοπάτια χτυπώντας τὸ σκληρὸ χιόνι. Πρὸς τὰ κάτω ἀπλώνεται τὸ χάος. Κάπου σὲ βάθος, σχεδὸν κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας, φαίνεται τὸ Πάπιγκο, μικρὸ σάν ζωγραφιά. Μόλις προσφάσαμε μὲ πολλοὺς κόπους νὰ θοῦμε στὴν κορυφὴ καὶ τότε ἔβλεπε ὁ καιρὸς ἀπὸ παντοῦ. Μιά βαρεῖα ὁμίχλη ἐκρυψε ἀπὸ τὰ μάτια μας τὸ τοπίο.

Ἡ κατάβαση ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀντίθετη μεριά καὶ χρειάστηκε νὰ κάνομε τὸ γύρο τῆς Ἀστράκας γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στὸ καταφύγιο. Στὸ δρόμο μὲ τίς φωνές μας προκαλοῦμε δονήσεις καὶ οἱ χιονοστιβάδες πέφτουν διαδοχικὰ ἀπὸ τοὺς γύρω γκρεμούς. Αὐτὴ εἶναι μιά ἐμπειρία ποὺ λίγα ἐλληνικά βουνὰ προσφέρουν. Τεράστιοι ὄγκοι χιονοῦ ξεκολῶν ἐξοφικά ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ γκρεμοῦ καὶ καθὼς πέφτουν, σπάζουν σὲ χιλιάδες κομμάτια φτιάχνοντας ἓναν θορυβώδη καταρράκτη ποὺ κατακυλάει μέσα στὰ κουλῶν καὶ σκάζει μὲ πάταγο στὴ δάση τῶν βράχων.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Τὸ μεγάλο ξημέριμα

Τὸ φρεβρὸ κι' ἀπόρητο Μπιζάνι, σχεδιασμένο καὶ φτιαγμένο ἀπὸ Γερμανοὺς μηχανικοὺς, ποὺ μῆνες τώρα ξεροῦσε φωτιά καὶ θάνατο, ἀπόψε, τούτῃ τῇ σημαδιακῇ θεοσκοτεινῇ νύχτῃ κατὰ ἔπαθε δὲν ἀκούγονται ὅπως πρὶν οἱ τρομεροὶ θορυχηθμοὶ του, δὲ δίνει τὸ ἐπιληκτικὸ του παρὼν μὲ λάμπει ἐλπίδες γιὰ τοὺς Ἠπειρώτες κι' ἀγκομαχῆτὰ ἀπελπισίας γιὰ τοὺς Τούρκους.

Κάπου κάπου λογχίζει τὰ σκοτὰ καμιά φωτοβολίδα κι' ἀραιεῖς ἐκποροχόσεις σπάνε τὴν ἡσυχία τῆς ἀτέλειωτης νύχτας. Ὅλα τὰ σημάδια δείχνουν πὼς τούτῃ τὴν κρύα νύχτα τοῦ Φλεβάρη, ποὺ τόσο μακρυνε καὶ πλάτυναι τὸ χιόνι εἶναι παγωμένο καὶ ἐπικίνδυνον. Τέλος ἀρχίζομε τὴν ἀνάβαση μέσα σ' ἓνα παγωμένο ἀνηφορικὸ διέδρομο, ἓνα κουλῶν ἀρ ὅπως τὸ λένε στὴν ὀρειβατικὴ γλῶσσα. Τὸ κουλῶν ἀνεβαίνει ἀνάμεσα ἀπὸ μυτεροὺς βράχους πρὸς τὴν κορυφὴ κι ὅσο πάει γίνεται πιὸ ἀπτόμο. Μὲ τίς βαριές ἀλπινιστικὲς ἀρβύλες ἀνοίγομε μικρὰ σκαλοπάτια χτυπώντας τὸ σκληρὸ χιόνι. Πρὸς τὰ κάτω ἀπλώνεται τὸ χάος. Κάπου σὲ βάθος, σχεδὸν κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας, φαίνεται τὸ Πάπιγκο, μικρὸ σάν ζωγραφιά. Μόλις προσφάσαμε μὲ πολλοὺς κόπους νὰ θοῦμε στὴν κορυφὴ καὶ τότε ἔβλεπε ὁ καιρὸς ἀπὸ παντοῦ. Μιά βαρεῖα ὁμίχλη ἐκρυψε ἀπὸ τὰ μάτια μας τὸ τοπίο.

Ἡ κατάβαση ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀντίθετη μεριά καὶ χρειάστηκε νὰ κάνομε τὸ γύρο τῆς Ἀστράκας γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στὸ καταφύγιο. Στὸ δρόμο μὲ τίς φωνές μας προκαλοῦμε δονήσεις καὶ οἱ χιονοστιβάδες πέφτουν διαδοχικὰ ἀπὸ τοὺς γύρω γκρεμούς. Αὐτὴ εἶναι μιά ἐμπειρία ποὺ λίγα ἐλληνικά βουνὰ προσφέρουν. Τεράστιοι ὄγκοι χιονοῦ ξεκολῶν ἐξοφικά ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ γκρεμοῦ καὶ καθὼς πέφτουν, σπάζουν σὲ χιλιάδες κομμάτια φτιάχνοντας ἓναν θορυβώδη καταρράκτη ποὺ κατακυλάει μέσα στὰ κουλῶν καὶ σκάζει μὲ πάταγο στὴ δάση τῶν βράχων.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Στὸ μεταξὺ ὁ καιρὸς χάλασε γιὰ καλὰ, πέφτει ψιλὸ χιονόκονο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ταχύνομε τὸ βήμα. Μὲ μεγάλη προσπάθεια φτάσαμε στὸ καταφύγιο ξεθεωμένοι ἀπὸ τὴν κόπωση μὰ πανευτυχῆς. Τὰ πρόσωπά μας ἔχουν τώρα πιά τὸ ροδωκόκινο χρώμα τοῦ βουνοῦ. Καθόμαστε κοντὰ στὸ τζάκι καὶ συζητάμε γιὰ τὸ αὐριανὸ πρόγραμμα. Θὰ κατέβουμε στὸ Πάπιγκο, θὰ πάμε στὸ Μονοδέντρι, στὴν Ἁγία Παρασκευή, θὰ δοῦμε τὸ Βίκο. Ὅμως μέσα μας θὰ κουβαλᾶμε τὸ ἀλυσμόνητο κι ἀνεπατάλητο δράμα τῶν χιονισμένων κορυφῶν τῆς Τύμφης.

Τὸ φρεβρὸ κι' ἀπόρητο Μπιζάνι, σχεδιασμένο καὶ φτιαγμένο ἀπὸ Γερμανοὺς μηχανικοὺς, ποὺ μῆνες τώρα ξεροῦσε φωτιά καὶ θάνατο, ἀπόψε, τούτῃ τῇ σημαδιακῇ θεοσκοτεινῇ νύχτῃ κατὰ ἔπαθε δὲν ἀκούγονται ὅπως πρὶν οἱ τρομεροὶ θορυχηθμοὶ του, δὲ δίνει τὸ ἐπιληκτικὸ του παρὼν μὲ λάμπει ἐλπίδες γιὰ τοὺς Ἠπειρώτες κι' ἀγκομαχῆτὰ ἀπελπισίας γιὰ τοὺς Τούρκους.

Κι' οἱ ὥρες τῆς ἀγωνίας, ἀργά, ἀδίστατα, μὲ δῆμα σημειωτὸ, περνοῦν μὲ τὸ ρόδο τοῦ ἀγνοοῦντος γιὰ τοὺς νικημένους καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ λαχτάρα γιὰ τὸ αὐριανὸ μεγάλον ξημέριμα γιὰ τοὺς νικητές...

Κι' οἱ Γιαννιώτες ξεροσταλιάζον ὅλη τὴ νύχτα στὰ σκοτεινὰ παραθύρια ἀγναντεύοντας τὸ θεοσκοτεινὸ οὐρανὸ νὰ ἰδοῦν ἢ ν' ἀκούσουν κάποιο σημάδι λύτρωσης ἢ ἀφανισμού.

Ὡστόσο δὲν ἀπελίζονται. Μ' ἄκμαιο τὸ ἠθικὸ τους καρτεροῦν τὴν ὀλόλαμπρη μέρα τῆς λευτεριάς ποὺ κοντοζυγώνει στὰ κοσμοξάκουστα Γιάννινα. Στὰ Γιάννινα τῶν θρόνων καὶ τῶν θωραίων παραδόσεων. Στὴν δημορρε χλιστρανοῦσι σμῆνη πολιτεία, ποὺ κτῆσται ἀσθεστή τὴ φλόγα τοῦ πνεύματος σ' ὅλη τὴ μακραίωνη δουλειὰ τοῦ ἔθνους. Στὰ Γιάννινα μὲ τὰ καλύτερα σχολεῖα, ποὺ δίδαξαν οἱ πρὸ μεγάλου δασκάλου τοῦ γένους. Στὰ Γιάννινα μὲ τὴν πανόρα μνήμη τους, ποὺ μὲ τὸ φλοῖσθο τῶν κυμάτων τῆς στα δοτσαλῆς τῆς ἀκρολιμνίας, μολογᾶν τὴν ἱστορία τοῦ τόπου, τοὺς ἀθάνατους θρόνους καὶ τὰ παραυθία τῆς φυλῆς μας ἀπὸ τὴν πανόρα ἐποχὴ τοῦ Ἀλφειοῦ, τῶν Μολοσσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ μεγάλου Πύρου ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Σουλίου.

Καί φέρον ἀκόμα τὰ κύματα δ' ἔχουν πιά τὸ παρόνοιο τῆς κυρῆς Φροσύνης καὶ τῶν δεκαεφτά κυρῶν οὔτε τίς αἰμωγὲς καὶ τίς κατάρεις τῶν ἀδικιοπνιγμένων, ἀλλὰ τὸ μελωδικὸ καὶ χορμῶδες τραγούδι τῆς λευτεριάς καὶ τῆς λύτρωσης

Η Ριζάρειος Έκκλησιαστική Επιτροπή και ο κ. Στ. Λαμπρίδης

Δημοσιεύουμε το τρίτο και τελευταίο μέρος της επιστολής του κ. Α. Σουρά:

Και έως εδώ τα εκτεθέντα αποτελούν την ελευθέραν έκφραση της γνώμης του κ. Λαμπρίδη και έμou, δημοφιλισμένη από το Σύνταγμα και τους νόμους της χώρας μας. Έπειδή όμως ο κ. Λαμπρίδης εις το ίδιον κείμενό του, παραλήλως με συνοφαντεί γραφών επί λέξει: «... Με έντυπώσασαν με κατάληξιν όσα άνέγνωσα εις τα πρακτικά του Συμβουλίου της Ριζαρείου Σχολής με ήμερομηνία 20/1/1979 κλπ. ...» και προσθέτει: άγωνος ο νομικός κ. Σουράς το άρθρο 86 του Νόμου 2039 για τα Έθνικά Κληροδοτήματα; συμβιβάζεται ή συνύπαρξη του πεθερού Συμβούλου και του γαμβρού Μηχανικού στο Ίδρυμα; Δέν παίρνει τη μορφή σκανδάλου; Δέν επιβάλλεται ή ό ένας να παραιτηθή ή ό άλλος να σταματήσει τις δσσοληρίες με το Ίδρυμα;

Ο Νόμος περί Έθνικών Κληροδοτημάτων, κ. Λαμπρίδη, είναι σοφός. Και ούτε το άρθρον 86 δπως και κανένα άλλο άρθρον του αυτού ή άλλου νόμου δέν απαγορεύει την επ' άμοιβή καλήν και τιμίαν προσφοράν της επιστημονικής ή άλλης εργασίας συγγενούς τυχόν Συμβούλου Ίδρύματος. Διαβάστε επ' αυτού και την γνώμην του Νομικού Συμβούλου του Ριζαρείου Ίδρύματος Ήπειρώτου Δικηγόρου κ. Στ. Σιωμοπούλου και έν συνέχεια διαβάστε και την άπάντησιν του Πολυμελούς Συμβουλίου του Ίδρύματος επί της σχετικής άναφοράς της Ήπειρωτικής Έταιρείας προς το Ύπουργείον Οικονομικών, της φερούσης τάς ύπογραφάς του Συνταξιούχου Λογιστού του Άρσακείου - Λογοτέχνου κ. Α. Μαμπούλου και του συνταξιούχου Γυμνασιάρχου κ. Στ. Λαμπρίδη.

α) ...ο Νομικός Σύμβουλος είπεν ότι από νομικής πλευράς, κατά την γνώμην του, δέν έχει έφαρμογήν επί της περιπτώσεως του κ. Θεού, ή διάταξις της παρ. 2 του άρθρου 86 του Α.Ν. 2039/39, ή όποία έχει ως κάτωθι:

— 2) Ός λόγος άντικαταστάσεως θεωρούνται ή άποβολή του εκτελεστού εκ κληρονομίας ή έπιτροπείας ένεκα σφετερισμού, ή δις επαβληθείσα παρά του Ύπουργού των Οικονομικών πειθαρχική ποινή, ή άρνησις να ύποβάλη λογοδοσίαν ή να παράσχη την δι' άποφάσεώς του του αυτού Ύπουργού όρισθείσαν έγγήρησιν των καθηκόντων, ή παράδοσις των διατάξεων της διαθήκης και του παρόντος νόμου διά ή έν γένει άμελής διοίκησης της κληρονομίας ή παραμέλησις της εκτέλεσεως του σκοπού. Ό μοίως λόγος άντικαταστάσεως του Εκτελεστού άποτελεί ή σύγκρουσις συμφερόντων αυτού, των άνιόν-

των και κατιόντων αδελφών και της συζύγου αυτού προς την κληρονομίαν». Η διάταξις αυτή, είπεν ο κ. Σιωμόπουλος, αναφέρεται σαφώς εις δικαστικήν διαφοράν και ή άντικατάστασις είναι προσωρινή και διαρκεί μέχρις ότου διαρκεί ή σύγκρουσις. Έπομένως δέν άφορά τήν περίπτωση άνάθεσεως έργασιών εις τόν κ. Θεόν.

6) Προς το Ύπουργείον Οικονομικών Διεύθυνσιν Έθνικών Κληροδοτημάτων. Άπαντώντας στο έγγραφό σας Η618/1449 4.9.79 σχετικό με την άνάθεση από τη Σχολή έργασιών στον Πολιτικό Μηχανικό κ. Άρη Θεό γαμβρό από θυγατέρα του Συμβούλου του Ίδρύματος κ. Άθαν. Σουρά και την υή τήρησιν των διατάξεων του άρθρου 23 παρ. 3 του Α.Ν. 2039/39 μετά από

ετίας το Ίδρυμα μας αναθέτει έργασίας της ειδικότητάς του στο Πολιτικό Μηχανικό - Μηχανολόγο κ. Τσαγοή γαμβρό επίσης από θυγατέρα του άποβιάσαντος το 1964 Συμβούλου του Ίδρύματος Δημ. Βέργου.

Επί του δευτέρου θέματος σάς γνωρίζουμε ότι οι διατάξεις του άρθρου 23 παρ. 3 του Α.Ν. 2039/39 δέν τηρούνται κατά κανόνα, πλην μόνο για τις άμοιβές μελέτης και επεξεργασίας στις περισσότερες περιπτώσεις άνεργείας νέων άνεργών, διότι οι διατάξεις αυτές θίγουν την ακεραιότητα και την αξιοπρέπεια του Ίδρύματος και έμμελλειαν τα πρόσωπα τα όποια θα έργασθούν εις το Ίδρυμα. Τα έκ των άνωτέρω όμως και άνεδαφρικά πού έγοράσατε κ. Λαμπρίδη, αποτελούν συνοφαντικήν εις βάρος μου δυσφήμισιν διά του τίπου και τουτό επράξατε έκ δόλιας προθέσεως προς συνοφάντησιν μου.

Έπειδή όμως ο νόμος προστατεύει τοις πολίτας όταν συνοφαντύνται, κηδόμενος της ύπολήψεώς μου κατέδεσα ένώπιον του κ. Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Άθηνών την 13 Νοεμβρίου έ.ε. μήνυσιν προς άποκατάστασιν της ύπολήψεώς μου.

Έπειδή όμως ο νόμος προστατεύει τοις πολίτας όταν συνοφαντύνται, κηδόμενος της ύπολήψεώς μου κατέδεσα ένώπιον του κ. Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Άθηνών την 13 Νοεμβρίου έ.ε. μήνυσιν προς άποκατάστασιν της ύπολήψεώς μου.

Έπειδή όμως ο νόμος προστατεύει τοις πολίτας όταν συνοφαντύνται, κηδόμενος της ύπολήψεώς μου κατέδεσα ένώπιον του κ. Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Άθηνών την 13 Νοεμβρίου έ.ε. μήνυσιν προς άποκατάστασιν της ύπολήψεώς μου.

Άθήνα τη 15η Νοεμβρίου 1979
Άθανάσιος Σουράς

Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΔΙΝΕΙ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Ο κ. Άθ. Σουράς με το δωδεκάσέλιδο σημείωμά του προσάθεσε να άπολογηθή, να κατηγορήσει χαριτολογώντας κάποτε και να γράψη τελικά ένα κείμενο χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο, γύρω από το θέμα του Ριζαρείου Κληροδοτήματος

Δεκαέξ χρόνια Σύμβουλος ο κ. Σουράς με τη Ζαγοριακή ιδιότητα δέν θέλησε να συνειδητοποιήση με τις άντιφατικές του έγνοιες, πόιός είναι ο προορισμός του στο Ριζ. Ίδρυμα. Κατά τη γνώμη μας έταλαιπάργησε χρόνια το κληροδοτήμα και τοις συμπατριώτες του και στά τελευταία, με μιά του ένέργεια άντιζαγοριακή έπέτρεψε την ολοκληρωτική αυτοπαμόνωση του στοίς Ζαγοριασικούς κύκλους, και τα 44 χωριά μας.

Στο κείμενο για το Ριζ. Ίδρυμα από τον κ. Λαμπρίδη πού δημοσιεύσαμε πού διαβάσατε στα πρα-

εβήκε στο φύλλο του Σεπτεμβρίου άναπύχθηκε μία έπιχειρηματολογία τεκμηριωμένη με καθαρά άντικειμενικά κριτήρια.

Α. Άναπύχθηκε ή θέση: «Μόνον ο κ. Σουράς άποτελώντας έξαιρεση από τους άλλους τέσσερες συμπατριώτες του άντιστρατεύθηκε με όλες του τις δυνάμεις στα άγια αίτήματα των Ζαγοριασίων — και με πού προκάλυμμα — έπιχείρημα πού ήθελε να γίνη πιστευτός».

Η άπάντησή του κ. Σουρά ήταν: «Το τρίτον αίτημα των αιτούντων είναι το 50ο) ο των έτησιών προσόδων του Ίδρύματος να διατίθενται διά τάς άνάγκας του Ζαγορίου. Επί του αίτήματος αυτού ως εκτελεστής της διαθήκης και μάστα νομικός και πού το χρέος μου είναι να τελώ πιστά τις διατάξεις αυτής είμαι έντελώς άντίθετος».

Αν ο κ. Σουράς έπικαλείται την ιδιότητα του νομικού, ύπάρχουν πλείστοι όσοι διαπρεπείς νομικοί, οι όποιοι ύποστηρίζουν ότι από τις διατάξεις της διαθήκης του Ριζαρίου δέν έμεινε καμιά άπαράβατη και ότι το αίτημα της διαθέσεως ποσοστού 50ο) από τις προσόδους του Ίδρύματος για τα χωριά μας έχει άλόγητες βάσεις.

6. Πιστεύει στη δύναμη και στην άποτελεσματικότητα του διαλόγου εις ο κ. Σουράς και στα Ήπειρωτικά Σωματεία πού ζήτησαν το διά λογο άπάντησε: «Δέν δέχομαι ύποδείξεις από τα Ήπειρωτικά Σωματεία, διεκδικώντας, όπως γράφτηκε να μονοπωλήση την ιδιότητα του τά πάντα είδότης.

γ. Πιστεύει άναρχάδαντως, διακηρύσσει, ότι ή Ριζ. Σχολή έξελήρωσε τον προορισμό της και δέν άργει να τά βάλλη με τον συντάκτη του νόμου 540 και φίλο του κ. Φωτάκη, ο όποιος ύποβάθμισε τη Σχολή και την έξομοίωσε με κάποια κατώτερη γεωργική σχολή του Κράτους.

δ. Έγραψε για άρτιώτατη κλασική μόρφωση των τροφίμων της Σχολής. Του δόθηκε άπάντησις για την ολοκληρωτική κατολίσθηση της Σχολής με άκλόνητη έπιχειρηματολογία. Η άτυχία των ύποψηφίων στις πανελλήνιες έξετάσεις του Ιουνίου 1979 έφτασε το 82ο) ο ε. Παράδεχτηκε ότι ο Ριζάρης προσδιόρισε με τη διαθήκη του τι οι συμπατριώτες του πρέπει να άποτελούν το έμψυχο σπουδαστικό ύλικό της Σχολής σε μεγάλη έκταση και ένώ αυτόν κατέντησαν άνιστο είδος, ο κ. Σουράς λείπει και στά τελευταία, με μιά του ένέργεια άντιζαγοριακή έπέτρεψε την ολοκληρωτική αυτοπαμόνωση του στοίς Ζαγοριασικούς κύκλους, και τα 44 χωριά μας.

Στο κείμενο για το Ριζ. Ίδρυμα από τον κ. Λαμπρίδη πού δημοσιεύσαμε πού διαβάσατε στα πρα-

εβήκε στο φύλλο του Σεπτεμβρίου άναπύχθηκε μία έπιχειρηματολογία τεκμηριωμένη με καθαρά άντικειμενικά κριτήρια.

Α. Άναπύχθηκε ή θέση: «Μόνον ο κ. Σουράς άποτελώντας έξαιρεση από τους άλλους τέσσερες συμπατριώτες του άντιστρατεύθηκε με όλες του τις δυνάμεις στα άγια αίτήματα των Ζαγοριασίων — και με πού προκάλυμμα — έπιχείρημα πού ήθελε να γίνη πιστευτός».

Η άπάντησή του κ. Σουρά ήταν: «Το τρίτον αίτημα των αιτούντων είναι το 50ο) ο των έτησιών προσόδων του Ίδρύματος να διατίθενται διά τάς άνάγκας του Ζαγορίου. Επί του αίτήματος αυτού ως εκτελεστής της διαθήκης και μάστα νομικός και πού το χρέος μου είναι να τελώ πιστά τις διατάξεις αυτής είμαι έντελώς άντίθετος».

Αν ο κ. Σουράς έπικαλείται την ιδιότητα του νομικού, ύπάρχουν πλείστοι όσοι διαπρεπείς νομικοί, οι όποιοι ύποστηρίζουν ότι από τις διατάξεις της διαθήκης του Ριζαρίου δέν έμεινε καμιά άπαράβατη και ότι το αίτημα της διαθέσεως ποσοστού 50ο) από τις προσόδους του Ίδρύματος για τα χωριά μας έχει άλόγητες βάσεις.

6. Πιστεύει στη δύναμη και στην άποτελεσματικότητα του διαλόγου εις ο κ. Σουράς και στα Ήπειρωτικά Σωματεία πού ζήτησαν το διά λογο άπάντησε: «Δέν δέχομαι ύποδείξεις από τα Ήπειρωτικά Σωματεία, διεκδικώντας, όπως γράφτηκε να μονοπωλήση την ιδιότητα του τά πάντα είδότης.

γ. Πιστεύει άναρχάδαντως, διακηρύσσει, ότι ή Ριζ. Σχολή έξελήρωσε τον προορισμό της και δέν άργει να τά βάλλη με τον συντάκτη του νόμου 540 και φίλο του κ. Φωτάκη, ο όποιος ύποβάθμισε τη Σχολή και την έξομοίωσε με κάποια κατώτερη γεωργική σχολή του Κράτους.

δ. Έγραψε για άρτιώτατη κλασική μόρφωση των τροφίμων της Σχολής. Του δόθηκε άπάντησις για την ολοκληρωτική κατολίσθηση της Σχολής με άκλόνητη έπιχειρηματολογία. Η άτυχία των ύποψηφίων στις πανελλήνιες έξετάσεις του Ιουνίου 1979 έφτασε το 82ο) ο ε. Παράδεχτηκε ότι ο Ριζάρης προσδιόρισε με τη διαθήκη του τι οι συμπατριώτες του πρέπει να άποτελούν το έμψυχο σπουδαστικό ύλικό της Σχολής σε μεγάλη έκταση και ένώ αυτόν κατέντησαν άνιστο είδος, ο κ. Σουράς λείπει και στά τελευταία, με μιά του ένέργεια άντιζαγοριακή έπέτρεψε την ολοκληρωτική αυτοπαμόνωση του στοίς Ζαγοριασικούς κύκλους, και τα 44 χωριά μας.

Στο κείμενο για το Ριζ. Ίδρυμα από τον κ. Λαμπρίδη πού δημοσιεύσαμε πού διαβάσατε στα πρα-

εβήκε στο φύλλο του Σεπτεμβρίου άναπύχθηκε μία έπιχειρηματολογία τεκμηριωμένη με καθαρά άντικειμενικά κριτήρια.

Α. Άναπύχθηκε ή θέση: «Μόνον ο κ. Σουράς άποτελώντας έξαιρεση από τους άλλους τέσσερες συμπατριώτες του άντιστρατεύθηκε με όλες του τις δυνάμεις στα άγια αίτήματα των Ζαγοριασίων — και με πού προκάλυμμα — έπιχείρημα πού ήθελε να γίνη πιστευτός».

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ Ο Κ. ΣΟΥΡΑΣ

Κύριε Διευθυντά,

Είμαι Μονοδενδρίτισσα από τον πατέρα μου και από τη μητέρα μου Πάνω - Σουδενιώτισσα. Πηγαινοέρχομαι στα χωριά μας, έχω άμείωτο ενδιαφέρον για την προκοπή τους, είμαι άντιπρόεδρος στον Πολιτιστικό Σύλλογο των Σουδενιωτών και παρακολουθώ και ζω από κοντά κάθε ζήτημα των χωριών μας.

Είναι φυσικό έπομένως να έχω παρακολουθήσει και το μεγάλο θέμα του Ριζ. Κληροδοτήματος από την ήμερα της άνακινήσεώς του έως σήμερα, πού βρίσκεται σε μιά από τις κρίσιμότερες φάσεις του.

Ο κ. Σουράς κράτησε πάντα άρνητική στάση και έκανε ότι μπόρεσε για να ματαιώσει τις προσπάθειες και τις έγνοιες των συμπατριωτών μας για το καλό του Ζαγοριού μας από το εύλογο γνήσιο χρέος των Έδεργετών μας Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη.

Έφθασε στο άποκορύφωμα της άντιζαγοριακής θέσεώς του, όταν την 1η Μαρτίου του 1979 με όλες τις δυνάμεις του στη συνεδρίαση του Συμβουλίου της Ριζ. Σχολής άντιτάχθηκε έναντίον της θέλησεως και των έγνεργειών όλων των Ζαγοριασίων. Αυτή του ή έγνεια και αυτή του ή θέση με κανένα τρόπο δέν πρόκειται να έξαλειφθή από το χρονικό της λειτουργίας του Ριζ. Ίδρύματος.

Στη συνέχεια γύρω από το μεγάλο αυτό θέμα πού άνέκυψε, άν χρειασθεί, άλλοι πού άμύδιον μπορούν να έπιληφθούν.

Σε μένα ως έπιτραπή να σταματήσω σ' ένα σημείο. Γράφει ο κ. Σουράς και διακηρύσσει ότι αγωνίστηκε για να γίνη ή Χειροτεχνική Σχολή στο Μονοδένδρι. Όχι. Ο κ. Σουράς δέν αγωνίστηκε, ούτε φρόντισε ούτε πίστεψε στη χρησιμότητα λειτουργίας αυτής της Σχολής στο Μονοδένδρι.

Το 1971, όταν οι Μονοδενδρίτες ζήτησαν με σχετικό έγγραφό τους από το Ριζ. Ίδρυμα να γίνη σύμφωνα με τον κώδικα του Γ. Ριζάρη αυτό πού έγινε τώρα ύστερα από τόσες προσπάθειες, άλλον ο κ. Σουράς ως ύπεύθυνος και ίδνύων του Ίδρύματος τους άπάντησε με το υπ' αριθ. 571/4 - 6 - 1971 έγγραφό και με τον άκόλουθο τρόπο:

«Είς άπάντησιν της από 24/3/71 αίτησεως ότων γνωρίζουν ότι το πολυμελές Συμβούλιον (συνεδρία 15/5/71) έκρινε ότι έξελήρωσεν καθ' όλοκληρόν ή θέλησιν του Ίδρυτου της Σχολής οι Ίδρύσεως εις το Μονοδένδριον Σχολής κορασίδων διά του Ίδρυθέντος και λειτουργούντος από 10 ετίας περίπου Οικοτροφείου, το ο

ποιόν έξυπηρετεί και τα κοράσια της κοινότητος Μονοδενδρίου, ή δε διευθύντρια του Οικοτροφείου του του ύποχρεούται κατά τον κανονισμόν του Οικοτροφείου (παράγραφος 5 άρθρον 12) να διδάσκη δλας τάς κορασίδας οικουρικήν και χειροτεχνήματα»

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑΣ ΚΩΝ. ΛΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τά γραπτά κείμενα είναι άψευδείς μαρτυρες.

Ο κ. Σουράς, νομικός μεγάλος και τηρητής σχολαστικός των διατάξεων της διαθήκης του Γ. Ριζάρη

ρη είπε στους Μονοδενδρίτες «Αυτό πού σάς κάναμε το Οικοτροφείο, φθάνει και περισσεύει σύμφωνα με το θέλημα του διαθέτη». Τότερα από χρόνια τώρα πού έγινε το μικρό βιοτεχνικό κέντρο στο χωριό μας ο κ. Σουράς ύποστηρίζει και διεκδικεί το δικαίωμα και την τιμή ότι αυτός έφτιαξε το κέντρο στο Μονοδένδρι με βάση πιά τη δεοντολογία, της όποιας παραιτάται προύμαχος.

Ελένη Πετσέλη — Γκορνάτσου

Άντιπρόεδρος Συλλόγου

Άνω Σουδενιωτών

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΣΑΟΥΤΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΥΠΟΤΗΤΟΣ ΤΑΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΤΡΙΑΖΗΣ

Ίωάννινα: Λόφου Βύρωνα 21
Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΑΛΗΣ
Τυπογραφείο: Γ. Δούβαλη—Ε.
Άποστόλου — Κ. Πασχάλη
28ης Οκτωβρίου 41

Ποσό έτήσιας συνδρομής προαιρετικό.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

Ο. Σ.

Κοινωνικά**ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ****ΕΛΑΤΗ:**

Ὁ Ἐλευθέριος Παπαθανασίου εκπαιδευτικός ἐγένετο πατὴρ χαριτωμένου ἀγοριού. Νὰ τοὺς ζήσει.

ΓΑΜΟΙ**ΠΑΠΙΓΚΟ**

Στις 26 Δεκεμβρίου στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Νικολάου ἀγορᾶς, στὰ Γιάννινα, ἔγιναν οἱ γάμοι τοῦ Κων/νου Λούκα, δασολόγου, μετὰ τῆς Ζαγοριασιπούλας Ρένας Διαμαντῆ, βοηθοῦ τῆς Μαθηματικῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας, ἀπὸ τὸ Πάπιγκο.

Νουνὸι τοῦ εὐτυχισμένου ζευγαριοῦ ὁ κ. Γιώργος Στεφανίδης διζηγόρος ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ φοιτήτρια τῆς Μαθηματικῆς, δὶς Ἑλένη Ἀναγνωστάκη, πρώτη ἔξα δέσφη τῆς νύφης ἀπὸ τὴ Βίτσα.

Τὶς μέρες τοῦ μέλιτος τὸ ζευγάρι τίς πέρασε στ' ὁμορφὸ Πάπιγκο, διατρανώνοντας ἔτσι τὴν ἀπεριόριστη ἀγάπη γιὰ τὰ χωριά μας τῆς νύφης, ἀλλὰ καὶ τοῦ γαμπροῦ ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴ μάνα του, κατὰ γεται ἀπὸ τὴν Καλωτὰ.

Φ. Κ.

Ἐγιναν οἱ γάμοι τῆς Μαριγῶς Φανίκα ἀπὸ τίς Φραγκάδες μετὰ τὸν Παναγιώτη Πετρέλη. Τοὺς εὐχόμαστε νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι.

Ὁ πρόεδρος μας κ. Γιάννης Καλύβας ἀπὸ τίς Φραγκάδες ἔγινε πατέρας χαριτωμένου ἀγοριού.

Ὁ πολιτιστικὸς Σύλλογος τοῦ εὐχεταὶ καὶ μετὰ κόρη.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Στις 26 Δεκεμβρίου, ὥρα 7 μ.μ. στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἀνάμεσα σὲ πολυπληθεῖς προσκεκλημένους, συγγενεῖς, συγχωριανούς καὶ φίλους τελέστηκαν οἱ γάμοι τῆς δίδος Βασιλικῆς Σολωμοῦ, θυγατέρα τοῦ συγχωριανοῦ - συγγενοῦς μας δικηγόρου τῆς Πόλης, κ. Δημήτρη Νικολαΐδη.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ μυστηρίου οἱ νεόνυμφοι καὶ οἱ συγγενεῖς δέχτηκαν τίς εὐχὰς τῶν προσκεκλημένων. Ὅλοι οἱ Τσερβαριῶτες, πὺν διαμένουν στὴν πόλιν αὐτὴ, τίμησαν μετὰ τὴν παρουσία τὴν στέψη.

Στὴ γιὰ τὴ Βασιλικούλα, στὸ ταίριαστὸ ζευγάρι, στοὺς εὐτυχεῖς γονεῖς, ἀπευθύνουμε τίς πὺν θερμὰς καὶ ἐγκάρδιες εὐχὰς μας γιὰ ἔνα λαμπρὸ καὶ εὐτυχισμένο μέλλον.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στὸν Μιχαλάκη Καραλῆ, γινὸ τῶν συγχωριανῶν μας Γιώργου καὶ Ἀρσινόης, δασκάλων, πὺν ὕστερα ἀπὸ ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις μὲ τὴν Ὀδοντιατρικὴ Σχολὴ τοῦ ἐδῶ Πανεπιστημίου εὐχόμαστε ὁλόψυχα γρήγορα καλὸ πτυχίον Ἐπίσης στὸν ἀγαπητὸ μου Τάκη Ντιναλέξη, γινὸ τοῦ Βασίλη καὶ Λί-

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ

— Στὴ σελίδα 9 τεύχος 21 (Δεκέμβριος) τῆς ἐφημερίδας μας καὶ στὴ δεύτερη στήλιν στὸ τμήμα πὺν ἔχει ἐπιγραφὴ «προσφορές» ἔγινε τὸ ἑξῆς λάθος: Ἀντὶ Μόσχως πὺν εἶναι τὸ σωστὸ ὄνομα τῆς μάνας τοῦ Κώστα Λαζαρίδη, γράφτηκε Μαρία.

Σοβαρότατο εἶναι τὸ λάθος πὺν παρατηρήθηκε στὴν μὴ ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος τῆς μακαρίτισσας Εἰρήνης Εὐθυμίου Δούζμης. Ἐτσι ὅπως ἀναγράφηκε φαίνονταν ὅτι χάθηκε ὁ Εὐθύμιος Δούζμης, ὁ ὁποῖος ζῇ καὶ βασιλεύει καὶ τοῦ εὐχόμαστε νὰ τὰ ἐκατοστήσει.

Γιὰ τὴ σοβαρὴ αὐτὴ ἀβλεψία ζητοῦμε συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας.

**ΘΑΝΑΤΟΙ
ΚΟΤΚΟΤΑΙ**

Πέθανε στὶς 12 Δεκέμβριον στὴν Ἀθήνα καὶ θάφτηκε ἐκεῖ ὁ ἀπὸ τὸ Κουκούλι Γιάννης Φερεντίνος σὲ ἡλικία 75 χρόνων. Ἦταν ἀνάπηρος ἀπὸ τὸν πόλεμον 1940 - 1941 καὶ εἶχε διατελέσει γιὰ πολλὰ χρόνια πρόεδρος Κουκουλιῶν. Σαρακαταβάνικης καταγωγῆς εἶχε ἐγκατασταθεῖ ἀπὸ χρόνια στὸ Κουκούλι Σιτυλοπούμεθα τὴν οἰκογένειάν του.

ΕΛΑΤΗ:

Τὴν 22αν Ἰανουαρίου ἐ. ἔ ἀπεβίωσεν εἰς τὸ Σιδερόκαστρον Σεργῶν ὁ ἐκ τῆς Κοινότητός μας καταγόμενος Παντελῆς Δημητράτης ἀρτοποιός.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Σὲ ὅλους πὺν συμμετεῖχαν στὸ βαρὺ πένθος μας γιὰ τὸ θάνατον τοῦ προσφιλοῦς μας συζύγου καὶ πατέρα Βασιλείου Βραχνιάλη εὐχαριστοῦμε θερμὰ.

Ἡ γυναῖκα τὰ παιδιὰ του

Ἡ Δ) νση, οἱ μαθητὲς καὶ οἱ γονεῖς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Φραγκάδων, θεωροῦν ὑποχρέωσή τους νὰ εὐχαριστήσουν καὶ δημόσια τὸν λαμπρὸ ἐπιστήμονα καὶ συγχωριανὸν τοῦς Γυμνασιάρχην κ. Θεοφάνη Ματσόπουλο καὶ τίς μαθήτριες τοῦ Βου Τοσιτισίου - Ἀρσάκειον Γυμνασίου θηλέων Ἐκάλης γιὰ τὰ δῶρα πὺν τοὺς ἔστειλαν τίς ἅγιες ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καὶ νὰ τοὺς εὐχηθοῦν ὁ «νεογέννητος Χριστὸς» νὰ τοὺς χαρίζῃ πάντα ὑγείαν προκοπὴν καὶ πρόδοον.

Ὁ Δ) ντὴς τοῦ Σχολείου
Εὐάγγελος Μαρκατσέλης

Τσας, ἄλλοτε μαθητὴ μου, πὺν ἐπ' αἰξία πῆρε τὸ πτυχίον τοῦ Ὀδοντιάτρου εὐχόμαστε καλὴ σταδιοδρομία.

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
Διδάσκαλος

**ΚΟΨΙΜΟ ΠΙΤΤΑΣ ΤΗΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΗΣ ΗΠ.
ΕΣΤΙΑΣ**

Τὸ Σάββατον 5 - 1 - 1980, 8.30 μ. μ., ἔγινε τὸ κόψιμο πίττας τῆς Νεολαίας τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας στὴν αἴθουσα τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας.

Στὴν παραπάνω ἐκδήλωση πλὴν τῆς Νεολαίας ἦσαν παρόντες ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὁ ἑφορος Νεολαίας καὶ Ἑλληνοαυστραλοὶ φοιτητὲς μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν πρύτανη κ. Παπαδημητρίου, πὺν ἦσαν προσκεκλημένοι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ βρεθῆκαν τίς μέρες ἐκεῖνες στὴν Θεσ) νίκη.

Ἡ ἐκδήλωση ἔγινε σὲ μιὰ πολὺ θερμὴ ἀτμόσφαιρα. Ἀπὸ πλευρᾶς Ἑλληνοαυστραλῶν μίλησε ὁ κ. Παπαδημητρίου, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τὴν Ἑπειρωτικὴ Ἑστία γιὰ τὴν φιλοξενία καὶ γιὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν σοργὴ γενικώτερα δείχνει ἡ Η. Ε. πρὸς τὸν ἀπόδημο Ἑλληνιστὴ τῆς Αὐστραλίας.

Ἐκ μέρους τῆς Νεολαίας ἀπάντησε ὁ κ. Τασούλας Ἡλίας ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὸ βαρύτερον ὄνομα τῆς ἐπίσκεψης τῶν ὁμογενῶν στὴν γενέτειρά.

Στὴν ἐκδήλωση αὐτὴ, πὺν εἶχε καὶ τηλεοπτικὴ κάλυψη, ἔγινε ἀνταλλαγὴ ἀμνηστικῶν δώρων μετὰ τῆς Νεολαίας τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας καὶ τῶν φιλοξενουμένων.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Πρόσφεραν στὸ Ἑκκλ. ταμεῖον γιὰ τίς ἀνάγκες τῆς Ἑκκλησίας τοῦ Κουκουλιῶν τὰ παρακάτω ποσά:

1. Ἀλέκος Χαντζάρας δραχ. χίλιες σὲ μνήμην τοῦ πατέρα του Λάζου Χαντζάρα.

2. Ἡ Ἀσπασία Σβήλου δραχ. 1000 σὲ μνήμην τῶν γονέων τῆς Θόδωρου καὶ Πούλιας.

3. Δυὸ πρόσωπα ἀνώνυμα ἀπὸ 1000 δραχ. τὸ καθένα.

Ἡ κ. ΘΕΟΦΡΑ ΠΟΛΙΤΗ, κατέθεσε εἰς τὸ Ἀσὺλον Ἀνατῶν δραχ. 1.000 εἰς μνήμην τοῦ συζύγου τῆς ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Ὁ Ἀλέξ. Μάνθος κατέθεσε εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἀγίου Γεωργίου δραχμὰς (1000) χίλιες εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς του Ἐλευθερίας Κολοβοῦ.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ὁ συμπατριώτης Τσεπελοβίτης Κων/νος Βλαχόπουλος, στὶς ἀρχαῖες πὺν ἔγιναν στὶς 3 τοῦ χρόνου γιὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν Νέων Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σιτυλοῦ Καλλιθέας Ἰωαννίνων ἐξελέγει πρόεδρος συγκεντρῶσας τὸ 780ο τῶν ψήφων.

Τοῦ ἰδίου συμβουλίου μετέχῃ καὶ ὁ συμπατριώτης κ. Λεωνίδας Παπαζῶης

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ****ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ**

Δραχμαὶ 1000

Ἀποστολίδης Χρ. Πέτρος
Ἀποστολίδης Τάσης
Βελιόπουλος Κ. Ἀλέκος
Γεωργίου Γ. Ἀνδρομάχη
Ζηκόπουλος Γ. Ἀθανάσιος
Καπέτης, Ἀθ. Γεώργιος
Καρᾶσα Δ. Εὐμορφία
Κόκκορος Γρηγόρης
Κόκκορος Πέτρος
Κουμπάρος Γ. Μιχαήλ
Κουντούρης Ξενοφών
Ματσόπουλος Γ. Κων/νος
Ξανθάκης, Εμμανουήλ
Πίπτας Στυλιανός
Ροῦντος Εὐρ. Ἀντώνιος
Στεφάνου Στ. Μάνθος
Τζουριᾶδης Ε. Ἑλένη

Δραχμαὶ 700

Βαστέλης Νίκος

Δραχμαὶ 500

Ἀλεξανδρῆς Κων/νος
Βαβέκης Γ. Χρήστος
Βαγγελῆ Κ. Ρένα
Βαγγελῆς, Ἡλ. Χρήστος
Βαρζώκας Βύρων
Βαρῶνος Μ. Χρήστος
Βέλλος Π. Ἀπόστολος
Βίκας Γεώργιος
Γκρουῖδης Ι. Γρηγόριος
Δούμας, Ἀθανάσιος
Ζαμπακίδης Θ. Δημοσθένης
Ζαμπαλᾶς Κων/νος
Ζερβοπούλου Σπ. Ἀριστέα
Ζήγουν Χρ. Φρειδερίκη
Θεοχάρους, Ἀπ. Φροῖξος
Ἰωαννίδου Γ. Ἐρρικα
Καζαντζῆς Ἀριστ.
Καπετάνιος Δημήτριος
Κικιόπουλος Μενέλαος
Λέκκος Δ. Λάζαρος
Λένης Σ. Κώστας
Λογοθέτης Κων/νος
Μάνθος Χρήστος
Μέμος Γεώργιος
Οἰκονόμου Βλάσης
Οἰκονόμου, Ἀν. Πέτρος
Παπαβασιλείου Μιχ.
Παπαγεωργίου, Ἀπὸστολος
Πασχάλης Μιχαήλ
Πιπῆς, Ἀπόστολος
Πίπτα Εὐδαλία
Σακελλαρίου Μ. Δημήτρ.
Σαχίνης Χρ. Ἰωάννης
Σαχρόνη, Ἀθανασία
Σκαμνέλος Β. Γεώργιος
Σιλαβενίτη Εὐθαλία
Σωτηρέλης Θεοφάνης